

que possit ei *pari*. ergo si uires eius excedunt nostras. potius uidetur q̄ deus deberet nobis augere posse q̄s demonibus. aut uidetur iniuste agere et inaequaliter dum exponit debilem forti. et fortificat fortes contra debilem. **Rñs.** q̄ p̄as illa de qua loquitur Job. est p̄as uirtutis naturalis non est p̄as tentandi. nam p̄as tentandi debilis est nisi fortificet p̄ sensum tentandi. debilis enim est hostis qui non vincit nisi uolentem. q̄a tam p̄pter n̄am cupiam et ignoratiam multiplici nos decipit et allicit. ideo fortis est et adeo q̄ pauci eēnt qui nō uicerent. nisi de eius astutiam et fallatiam resfringeret. quā in fine iusto iudicio p̄mittet dilari. et ideo p̄tatem tentandi dicit dare. non cōferendo nouam potentiam s̄z sinendo ip̄m opari fm istam potetiam et astutiam quā iam h̄z.

Item querit de hoc q̄ dicit. q̄ non ē fas illi sp̄ui qui uictus est impugnare aliquid. **Contra.** p̄bilit̄ creditur q̄ diaboli maḡ qui tentauit adam tentauit xpm. et oī mō ē victus. ergo uidetur q̄ nūq̄ mō tentet. q̄d est contra textū Apoc̄. **Item** aut hoc ē uerū. ergo uidetur exercitus demonū adeo diminutus in fine q̄ tentare non possit. hoc autē est falsum. cū fortius tentet i fine. **Rñs.** uō q̄ contra hoc difficile est ueritatē dēterminare. q̄. n. fiat diminutō in illo exercitu dīmonū nō uidet̄ improbabile. cū ita uideamus cōtingere fm legēz belli. ut qui supatur amoueat a bello. q̄ntū tñ q̄n difficile ē dēterminare. vñ quicquid dicat Origenes meli⁹ est dubitare q̄s sup hoc q̄d diffinire.

Distinctio septima.

Supra dictū est q̄ angeli resupra egit. **Aḡ** de auersione et uersione. In hac pte agit d̄ cōfirmatōne et obstinatōe. **Et** diuiditur hec ps in ptes duas. In prima agit de cōfirmatōne et obstinatōe. Sc̄o uero de cōsequētib⁹. et hoc ibi. **Et** licet mali angeli. **Prima** ps h̄z quattuor p̄tulas. In prima ondit q̄ alii angeli post uersionē et auersionē sūt p̄ gloriā cōfirmati. et alii p̄ malitiaz obstinati. In sc̄da querit vtrū habeāt li. ar. et opponit ad hoc. ibi **Sz** cū nec boni pecca

re possint **re.** Tercio dēterminat ibi. Ad q̄d domis q̄ boni tanta gratia. In quarta et ultimo explanat q̄ndam auctoritatē inductā. ibi **Qd** ergo ait **et** ita hic duo dēterminantur. Prio qualis mali sunt in malitia obstinati. et boni i gratia cōfirmati. Sc̄o quō cōfirmatō et obstinatō stet cū libertate ar.

Intelligentiam huius partis circa duo incidit hic q̄stio. **Pri**mū est de obstinatōis malignitate q̄ntū ad malos. Sc̄m est de li. ar. immutabilitate q̄ntū ad bonos et malos. **Circa** primū querunt tria. **Primo** q̄rit vtrū in demonū uolūtate sit possibilis rectificatio. Sc̄o utq̄ sit in eis male uoluntatis cōtinuatō. Tercio vtrum sit in eis male uoluntatis intensio.

Queritur igit̄ primo vtrū affectō uel uolūtās demonū possit rectificari. q̄ nō uidet̄ primo. **Dam.** dicit q̄ hoc ē angel̄ cas⁹ q̄d hominib⁹ mors. s̄z bō post mortēz nō pōt recuperare bonā et rectā uolūtatem quā amiserit in uita. ergo **re.** **Itē Aug.** in li. d̄ fide. ad pe. sic creauit deus angelū ut qui uellet p̄petuo boni eēnt. et q̄ nollet eos dīno munere reparent. **Itē** hoc uidet̄ rōne. s̄z ē rō cōfirmatōis in bono et obstinatōis i malo. s̄z angeli statim ut boni moti sunt i bono. ergo et mali statim ut peccauerūt obstinati sunt in malo. sicut ergo boni non possūt cadere. ita nec mali resurgere. **Itē** grauius peccauit angel⁹ q̄s homo. ergo et graui⁹ debet puniri. s̄z p̄tin hominis punitum fuit aliqua pena irremediabili. ut pena mortis de qua null⁹ euadit. ergo necesse fuit peccatū angeli q̄d erat maius puniri pena mortis. sed non potuit puniri pena mortis nature. ergo necesse fuit ip̄m puniri pena damnatōnis eterne. **Sz** contra. ad rectificatōnez uoluntatis duo sufficiunt. s̄. cōdonatō diuine misericordie. et cōtritō penitentie. sed utrunq̄ horum est possibile circa angelos lapsos eē ergo et uolūtatem eorum rectificari. **Qd** autem possit esse cōdonatō misericordie onditur. quia misericordia dei est infinita. peccatum luciferi et demonum est finitum. sed

infinitum vincit et superat finitum. ergo diuina misericordia potest remittere illud peccatum. **S**i tu dicas quod potest de potentia sed non de decentia. **Costra.** decet misericordiam dei summe manifestari cum sit summa. ergo si sic manifestatur in summo suo in remittendo maximum omnium peccatorum. et hoc fuit peccatum luciferi. ergo decet ipsum illud ordiare. **Q**uod autem possit esse dolor penitentie in diabolo ostenditur. quicquid quis sentit sibi ad esse quod odit. et abesse quod diligit. dolet et tristatur. quia sicut dicit **Aug.** de ciuit. xiiij. dolor est dissensus ab his rebus que nobis non lentibus accidunt. sed diabolus scit se ex peccato suo amisisse illam nobilitatem quam habebat in celo. et incurrisse penam in inferno. et primum maxime diligit. et secundum maxime odit. ergo penitet de hoc quod fecit uel quod uoluit. uel saltem possibile est ipsum aliquando ad hunc statum deuenire. si modo non est. ergo potest ex parte angeli esse dolor penitentie. ex parte uero dei condonatio misericordie. ergo etc. **I**tem hoc ostenditur. quia si bonitas angeli non potest rectificari. aut hoc est ex parte dei. aut ex parte angeli. aut ex parte peccati. Ostenditur igitur primo quod non sit ex parte dei triplici ratione. Prima est hec. obstinatio male uoluntatis uel impossibilitas ad rectitudinem uoluntatis est defectus non positio ergo non habet causam efficientem sed deficientem. sed deus nullius est causa efficiens. ergo non est causa uel ratio huius impotestatis. **S**ecunda est hec. deus antecedens omnes homines et angelos uult saluos fieri ut dicit **Dam.** quia non creauit siue plasmauit ad penam sed ad gloriam. si ergo non uult malos angelos beatificari. hoc est solum uoluntate consequenti. sed uoluntas consequens est excessus ex causa naturali. ergo alia ratio est ulterior quare hoc concedit. non ergo uoluntas dei. **T**ertia est si diabolus veniam petens dominus non repellens. quia sicut dicit **Ambro.** ipse recipit fugientes ad se hoc iusticie est. sed contra iustitiam deus nullo modo facit. Preterea. quicquid homo deo seruierit. si penitet de bonis deus bona preterita non acceptat. ergo similiter si penitet de malo uidetur quod mala remittat. et hoc spectat ad summe misericordem. ergo ratio quare uoluntas diaboli non potest rectificari non potest

principaliter uenire ex parte dei. ut patet ex triplici ratione. **I**tem ostendit etiam quod non ex parte nature angeli uenit hec impossibilitas. primo auctoritate **Aug.** de si. ad **pe.** Si humana natura postquam a deo auersa est bonitates perdidit uoluntatis. ex se ipsa rursum habere potuisset multo possibilis hoc natura haberet angelica. que quanto minus grauatur potest terrene corporis tanto magis hac esset predicta facultate. **I**tem uidetur secunda ratione. quia angelus peccando non amisit ar. li. quam libertas ar. est ei naturalis. sed ratione li. ar. erat susceptibilis rectitudinis a sui natura. ergo adhuc quantum est ex parte nature sue est susceptibilis. **I**tem si natura angeli est causa illius impossibilitatis et cuiuscumque rei per modum nature est causa. deus similiter est causa. quia sola uoluntas ad uersatur deo. ergo deus est causa que tale naturam fecit. si ergo nullo modo deus est causa impossibilitatis ad bonum. nec natura angeli. **O**stenditur etiam quod ratio non sit ex parte peccati angelici. quia peccatum angelicum non excessit peccatum hominis in infinitum quantum ad aliquam uicium. ergo non nocuit in infinitum plus quam peccatum hominis. sed peccatum hominis etsi auferret rectitudinem non tamen abstulit possibilitatem ad rectitudinem. ergo uidetur quod peccatum angeli etsi magis elongauerit non elongauit infinite. ergo uidetur quod elongauit cum possibilitate ad reditum. et ita non uidetur ratio ex parte peccati. **I**tem quantum ad gratiam si adueniret uoluntati diaboli expelleret totam culpam. loquitur de gratia gratificante. sed morbus qui modico remedio adueniente potest curari non dicitur de se incurabilis. sed propter defectum remedii. si illud non esset ergo impossibilitas rectificationis in uoluntate angeli non est ratio culpe principaliter. **I**tem culpa non inducit necessitatem uoluntatis. quia est in uoluntate secundum quod uoluntas est et ita secundum quod libera et uertibilis. ergo si non inducit necessitatem. ergo nec aufert possibilitatem ad oppositum et ita ad rectitudinem. ergo non uenit illa impossibilitas ex parte peccati. ergo nullo modo. **R**espondeo. ubi quod sicut sancti dicunt et auctoritates. uoluntas diaboli nullo modo potest rectificari secundum quod hoc uerbum potest. predicat potentiam aliquam habentem aliquam ordinatorem ad actum.

nam si intelligatur de potentia efficiētis ab
solute. absqz dubio potens est deus diabo-
lo restituere bonam uolūtatem. tamen ex p-
te diaboli non est ordinatō aliq ad hoc imo
facta est uolūtas eius impossibilis. ut sancti
dicunt rōnes oīdunt. Si autē querat cau-
sa impossibilitatis ad rectitudinem. intelligē-
dum est ad hoc q ad rectitudinem uolunta-
tis p actuale peccatum lapsē duo occurrunt.
scz ex pte uolūtatis penitentia. ex pte dei
grā sanans. r utriqz deest diabolo. r ideo
oīno deest ei uia rectificatōis. Si querat ul-
terius qd horum est rō defect? alteri? vō
q defect? penitentia est rāto quare dicit
grā gratificans. q ad illam disponit pnia
informis. Rursus si querat qre deficit pe-
nitentia. dico q deficit grā gratisdata que
pparat uolūtatem ut peniteat. r sine qua ne-
mo unqz se pparat ad gratiam. sicut infra
patebit. Si tu querat unde ueniat defectus
grē gratisdate uel que sit rō? absqz dubio
defectus nō potest hēre nisi causā deficientē
et ita nec deus nec natura angeli potest esse
prima causa. s; nihil est aliud q ipa culpa
qua diabolus ita egrotat r egrotat ut nō
pateat aditus gratie. r in hoc cōsentit oēs
qui recte sapiūt circa materiam istam. Sed
vnde habeat culpa diaboli hāc irremediabi-
litatē. diuersificati sunt uarie opinātes. Qui
dā enim sumpserūt rōem ex culpe opatōe
ad seueritatem iudicātis. qā enim diabolus
et āgelis grauissime peccauerūt. dñs seuerus
iudex statim cōdēnauit eos. sicut index ma-
gnus latronem in turpi latrocinio dephe-
sum statim facit suspendi. qzuis differat su-
spendium unius pui latronis qui potuit hēre
aliquam excusatōnem. Sed hec rō cōgruita-
tis est. qā esto q diabolus minus peccasset
tūc uideretur posse redire. r ideo uidem? q
deus facit misericordiā cum sceleratissimis
frequenter. r aliquos aliqū qui modice pec-
cauerūt demergit i infernū. r itō cōgruitas
tantum est. Alii sumpserūt rōnem ex opatōe
culpe ad naturā peccātis. quia peccās
fuit substantia spūalis oīno non hīs pondus
carnis. r qā substantia spūalis est semper in
actu suo. vnde nō laxatur imo cōtinue hz in
ordinatā uolūtatem r cōtinue grām impu-
gnat. ideo non offertur sibi grā. s; ille non

sunt rōnes necessitatis. tum qā pondus car-
nis non inclinabat hominem primū ad pecca-
tum ideo nec a deo excusat. ut pctm ei ca-
peret remediū rectitudinis. nec ecōtra carētia
carnis adeo āgelū impediebat. Similit? nec
alia rō. qā deus grām gratisdatā frequen-
ter homi existenti in actuali uolūtate pec-
candi. hec enim simul stat cū culpa. et hui?
Exemplū pz in paulo. qui uersus est r cō-
cūctus luce in actu psecutōis. sūt tñ cōgrui-
tates quedā a latere. Alii sumpserūt rōem
ex pte culpe relate ad modū peccādi p op-
positū ad pctm hoīs. qā alio homo sugge-
rense peccauerit. ideo dignum fuit alio rele-
uari. Rursū qā totū genus humanum ceciderat.
ne totus periret cōgrui fuit reduci ad
rectitudinem. ecōtra est in āgelicis spūalib?
qā non peccauerūt p temptatōnem maxie
lucifer tōo nō reddit. vñ Grego. in moral.
iij. nūqz lumē pristini status accepit qā non
puausus amisit. similiter quia cecidit fm p-
tem ita q pctm fuit pecculare et punibile.
ideo non debuit rectificari. vnde Augusti.
in Ench. placuit uniuersitatis conditori vt
quoniā non tota multitudo āgelorum deū
deferendo perierat. ea que perierat in eter-
na damnatōne remanet. sed ille similis fuit
rōnes congruitatis. quia si homo peccasset
ppria uoluntate sine suggestōne uel ptiar-
lariter. non uides quomodo non posset re-
cupare bonam uoluntatem dño restituerente
Alii sumpserunt rōnem per comparatōnem
ad statum peccātis. quia tempore meriti r
status merendi erat eis prefixus usqz ad
primā bonā opatōnem uel malam. et ideo
sicut homo postq tempus merendi ptrans-
sit qntūcumqz peccauerit ptiarlarit. dū tamē
mortaliter r qlitercūqz peccauerit. ultra nō
potest bonā uoluntatem reacquirere. sic et
de āgelis intelligendum est. Et hoc modo
assignauit Dam. cum dixit. q hoc est āge-
lis casus quod hominibus mors. et similiter
Aug. de si. ad Pe. cum dixit. Sic creauit de-
us angelos ut qui uellēt ppetuo boni eēnt.
et qui nollent nūqz eos diuino munere re-
parēt. et ita tempus meriti et status pfixū
usqz ad primum cōsuetum. Et hāc rōne cre-
do propriā et necessariā. et pz quia si aliq
passio inest aliquibus subiectis inest eis fm

aliquod commune. **diabolus** autem non potest bonam uoluntatem recuperare ita est obstinatus. et similiter iudas et alius homo peccator damnatus. constat quod in eis non potest. nec ratione nature nec ratione modi peccandi. quia non est commune. si ergo non inuenitur communitas nisi a parte status. quia uterque est extra statum meriti. manifestum est quod ista est ratio potissima et necessaria. et hoc clarius patet in peccato hominis si diligentius consideretur. nam peccatum iude in principio non abstrulit possibilitatem ad iustitiam. et tamen sine adiunctione et sine inuolutione solo tempore merendi transiente factus est impossibilis ad bonam uoluntatem. **deus** enim decreuit offerre gratiam quod diu est tempus merendi. quo transiente cum non faciat contra suam dispositionem non offert gratiam que pueniat uoluntatem et formet ad penitentiam. et ita remanet uoluntas ibi in penitentia sempiterna et ita in culpa. Et si tu obiecias quod cum deus preuiderit quod diabolus lapsus erat siue peccaturus. quare prefixit ei ita modicum tempus merendi. ut non haberet spatium redeundi. **Notandum** ad hoc quod in conductione rerum non attenditur ratio misericordie et iustitie principaliter. sed sapientie. **Decreuit** enim diuina sapientia in uniuerso facere duplicem creaturam rationalem. ad hoc quod esset uniuersum completum. **Quam** corpori unitam. ut animam rationalem. **Alia** absolutam et spirituales ut angelum. et quoniam substantia spiritualis est omnino incorruptibilis et ingenerabilis. non potuit unus angelus ex altero produci. ideo simul producti sunt. et sicut simul sunt producti ita etiam simul glorificandi siue dispositi ad simul glorificari. Et quia sunt spirituales incorruptibiles. nullo modo habentes retardatiuum. **Hinc** est quod in loco glorie sunt conditi. scilicet in empyreo. et ita de proximo ad gloriam dispositi et ratione nature et loci. et ideo tempus meriti est eis ita breue prefixus sicut potuit. et ideo usque ad primam auersionem uel auersionem deliberatiuam. **Homini** uero quia conditus est in corpore animali ad preceam prolem ad cultum dei. et ita in remotiori a gloria datus est locus distans ad merendum a sui conductione. scilicet pacifus terrestris. et prefixus est ei terminus diuturnus. propter officium preceam prolem. et propterea cum peccauit

angelus statim exiit tempus meriti et statim homo uero non. et ideo ille potuit rectificari. ille uero non. **Et hoc** est quod dicit **Augustinus** de mirabilibus sacre scripture. Angelus de sublimissimo sui ordinis statu cecidit ideo resurgere non potuit. **Patet** igitur quod uoluntas angeli non est rectificabilis. nec fuit a tempore ex quo cecidit. **Quia** enim fuit extra statum meriti certissime reuelata est ei sua damnatio. et ideo sicut beati non possunt timere damnationem. ita angelus malus propter certitudinem damnationis non potest sperare salutem. et ideo absentiam gratie non potest penitere. et ideo nec bonus esse. **His** uisus facile est omnia obiecta soluere. **Ad** illud enim quod obicitur. quod potest esse condonatio misericordie. **Respondetur** quod potest de potentia absoluta. sed de potentia ordinata que operatur secundum ordinem sapientie. et illum ordinem deus non corrumpit. imo inuolabiliter seruat. non debet esse nec potest esse. **Quia** consilium dei et dispositio non potest mutari aliquid ratione. **Ad** illud ergo quod dicit. quod summe debet manifestari. **Respondetur** quod sic debet manifestari misericordia ut manifestetur et iustitia. et ideo decreuit diuina bonitas in homine infirmiori et miserabili manifestare misericordiam. et summe manifestauit quando unigenito non pepercit. **In** angelicis spiritibus placuit manifestare iustitiam et sapientissime et elegantissime factum est. quia misericordia non auferit iustitiam. nec econuerso. et ideo errauit **Origenes**. qui totum dedit misericordie dei et abstrulit locum iustitie. quod quous non sit tamen impietatis in superficie. tamen equalis erroris est auferre actum adeo iustitie sicut actum misericordie. **Ad** illud quod obicitur de dolore penitentis quod potest esse in diabolo. **Respondetur** quod dolor penitentis accipitur duobus modis. **Ali** quis enim dolet de culpa propter damnum quod incurrit et lesionem. et sic dolere potest quis ex puris naturalibus sine gratia gratis data et tunc dolet quando maiorem sentit lesionem quam delectationem. **Hanc** diabolus modo non habet propter libidinem peccandi. sed tamen habetur cum absorbetur a penis post iudicium. **Sed** hec penitentia non disponit ad gratiam. immo solum est pena. quia sic penituit etiam iudas. **Alio** modo est dolor penitentis

quis quis dolet de culpa quia dei offensiva.
et hic dolor disponit ad penitentiam. et hic
non est sine gratia gratis data. et hunc dolo-
rem diabolus uel demones habere non pos-
sunt. quia sunt extra statum in quo dat gra-
tia. et irregressibiliter sunt extra. et ita p[er] illud.

Ad illud q[uo]d obicitur scdo u[er]bo ueniat im-
possibilitas. r[ati]o d[icitu]r est q[uo]d non uenit ex p[ar]te
dei sicut ostendit tres r[ati]ones prime. nec
ex p[ar]te nature angeli q[ua]ntum est de se. sicut
ostendunt r[ati]ones tres scdo loco posite. nec
etiā ex p[ar]te magnitudinis peccati q[ua]ntum est
de se. sicut ostendit tres r[ati]ones ultime. sed
hoc habet culpa r[ati]o[n]e status. quia enim est
uoluntas extra meritum statum abest o[mn]is gratia.
q[uo]d in statu damnationis adest o[mn]is p[er]secutio cer-
tissima. que due s[un]t r[ati]o[n]es o[mn]ino dispo-
nentes uoluntates ad impossibilitate[m] rectitu-
dinis. T[er]cia illud q[uo]d obicitur q[uo]d non p[otes]t ue-
nire ex p[ar]te peccati. quia non excedit in infi-
nitum p[er]tinet h[abitu]s. quida[m] uoluit soluere. q[uo]d imo
q[uia] intellectus angelicus e[st] deiformis. et ideo
intelligit in instanti. r[ati]o[n]alis siue collatiu[us] in
tempore. et ideo quia peccatu[m] angeli q[uo]d e[st]
o[mn]ia deiforme intellectu. excedit ip[s]o p[ro]porti-
onabiliter peccatu[m] hominis. sicut linea ip[s]o p[ro]-
portionabiliter excedit punctu[m] et tempus in
stantis. sed hoc non oportet dicere. quia non
oportet q[uo]d morbus curabilis incurabile[m] ex-
cedat in infinitu[m]. quia unus morbus qui in
vno statu e[st] curabilis per clementi[am] siue diu
turnitatem fit incurabilis. ita e[st] manifeste in
morbo incurabili corporali. similiter uide-
mus manifeste in morbo spiritali. p[er]tinet eni[m]
ante mortem e[st] curabile. solo excessu[m] mortis
fit incurabile. simile uidemus in casu. q[uo]d eni[m]
cadit de loco pax eminenti non moritur. qui
autem de turri cadit sine remedio leditur. s[ed]
tamen magnitudo et altitudo non est im-
proportionabilis altitudini. et ideo non ualet
ratio illa.

Apposito q[uo]d in uoluntate de-
monu[m] non sit possibilis rectifi-
catio. queritur scdo p[er] u[er]bu[m] sit in
eis male uoluntatis continuatio.
Et q[uo]d sit. i. l[oc]o. x. Que conuentio xpi ad
belial. Glo. sicut xps omnia bene facit. ita

diabolus o[mn]ia male. sed semp[er] facit aliud. q[uo]d
est substantia sp[irit]ualis no[n] laxata in opando.
ergo **re.** **I**te **Hiere.** iij. diabolus ab inicio
peccat. Glo. ab inicio sue creatio[n]is incipit
peccat[ur] continue usq[ue] in presens. **I**te **Aug.**
de fi. ad pe. loquens de o[mn]ibus dic. nec
mala possunt uoluntate carere nec pena. Si
tu dicas q[uo]d loquitur de habitu non de actu.
obicitur per **Hiere.** qui dicit q[uo]d diabol[us] ad
hoc idem sibi arrogat quod prius presump-
serat. **I**tem hoc uidetur r[ati]o[n]e. diabolus
e[st] obstinatus. s[ed] obstinatio e[st] firmatio i[n] priori
malo. ergo diaboli uoluntas e[st] confirmata in
malo quod co[m]misit. ergo ab illo non potest
recedere. ergo **re.** **I**tem angeli confirmati
in bono continue habent bona uoluntatem
s[ecundu]m habitu[m] et actu[m]. et eandem qua[m] habueru[n]t
in sui glorificatio[n]e. ergo ab oppositis. **U**tr
uidetur de o[mn]ibus cum sint obstinati in
malo. sicut illi confirmati in bono. **I**tem
si posset ab actu male uoluntatis desistere
posset aliquo modo se ad gratias prepara-
re. quia dimittere actum peccati est prepa-
rare se ad gratia[m]. sed ipse nullo modo hoc
potest sicut supra probatum e[st]. ergo **re.**

Contra **Jaco.** ii. Demones credunt et co-
tremiscunt. sed credere et timere non sunt
actus male uoluntatis. ergo uidetur q[uo]d ali-
quando mouentur sine obliquitate. et ita
aliqua est interpolatio. **I**tem si contremi-
scunt et timor retrahit a malo actu. ergo ui-
detur q[uo]d aliquando desistant. **I**te. ii. pe. ij.
Demones non portant aduersus se execra-
bile iudiciu[m]. Glo. magnitudine penarum
territi iudicio presumptionis desistant. ergo
uidetur q[uo]d cessauerit in eis presumendi p[er]-
uersitas. saltem quatu[m] ad actum. **I**te
Demones naturaliter diligunt deum. vno
dicit **Aug.** q[uo]d null[us] conscientia potest deum
odisse. et si non diceret uidetur uerum. quia
vitium non delet extrema nature uestigia.
si igitur diligere deum est naturale. ergo ad
huc sunt habiles et acti ad hunc aptus. esto
q[uo]d exeant in actum. cum non moueantur s[ed]
pluribus motibus tunc ut uidetur cessat ab
actu male uoluntatis. **I**te diabolus ten-
tans hunc hominem potest desistere ab actu
exteriori. ita q[uo]d nihil mali exterius nec illi
nec alii faciat. sed plus sumus domi actui

interiorū q̄ exteriorū. ergo potest desistere ut nihil actu male uelit. ¶ Item uidetur q̄ uoluntas prima supbiendi in eo desierit. q̄a cessante causa cessat effectus. Sed ratio que mouit diabolū ad appetendum diuinam celsitudinem fuit pulchritudo et strenuitas naturalium. et preexcellencia respectu omnium. ideo sperauit posse optinere et appetiit. s̄ modo non habet in se istam celsitudinem. ergo ut uidetur nec illā uoluntate. ergo uidetur in eo uariata affectō. ¶ Item differt dilectō et appetitus. quia dilectō est boni. sed appetitus est boni ut unibilis. q̄a homo appetit bonū sibi. et bonū sibi non ē nisi utile sibi. s̄ diabolus uidet bene q̄ nō potest ad dei celsitudinem peruenire. quia reuelata ē ei sua damnatio. ¶ ut dicit Aug. de mirabilibus sacre scripture. ad sue damnationis cumulū desperauit. ¶ Responsio v̄o q̄ loqui ̄tingit de mala uoluntate tripliciter. s̄. q̄ntum ad deformitatem. q̄ntus ad pronitatem. et q̄ntū ad actualitatem. Quātū ad deformitatem est in mala uoluntate diabolus ̄tinue. ita q̄ nulla interuenit uariatio per deformitatis desitionem siue minorationem. q̄a ita adhesit macula peccati uoluntati diaboli. ut nullo modo possit ab illa separari. Quātū ad pronitatem ē continuatō eiusdē. ita tam q̄ interuenit uariatō q̄ntus ad modū inclinandi. diabolus enī ad idipm q̄o primo appetiit etiam nūc pronitates h̄z s̄ differenti mō q̄s pri⁹. prius enī appetiit cum pposito optinendi. v̄nō dixit ponam sedem meam ab aquilone. nunc appetit q̄ntū in se. sicut ambitiosus qui sperat optinere episcopatum. et si non optineat non recedit ambitō. s̄ modus ambiendi uariat. sic et in diabolo est. Quātū uero ad actualitatem ē ̄tinuatō in actu peccandi. s̄ tū interuenit uariatō quātū ad genus. q̄a nō peccat continue peccato v̄nius generis cū non moueatur simul motibus diuersis. mō enim peccat superbia. mō inuidia. mō aliis modis. tam uoluntas eius nunq̄ requiescit. q̄a nunq̄ lassatur cum sit incorruptibilis. et cum in eo regnet peruersitas. semper oēm actum quem elicit ̄format et deprauat. et ita continue peccat. Et concedende sūt rō.

nes ad hoc inducte. ¶ Ad illud q̄o obicitur q̄ credunt et ̄tremiscunt. v̄o q̄ actus iudicatur bonus dupliciter. aut ex se ̄puta quando est actus uirtutis elicientis ipm. ut abstinere a uoluptatibus et ̄similes. aut ex adiuncto. sicut ire ad sanctum iacobus. Sic actus dicitur malus dupliciter. aut q̄a directe elicitur a uitio. ut uelle preesse. aut quia uitii deforme ̄comitatur. ut dare elemosynam propter uanam gloriam. uel cū murmurare et ipacientia et displicentia. et hoc mō deformat diabolus actum credendi. q̄a cū murmure et ipacientia et displicentia illius q̄o credit mouetur in actum illū. et ita credendo peccat. non quia credit s̄ q̄a eo mō credere non debet quo credit. Similiter iudicandū est si diabolus deo obediat. ¶ Ad illō q̄o obicitur v̄ timore. dico q̄ uerū est q̄ timent s̄ tamē timor ita exilis est. et uoluntas peccandi adeo est improba q̄ ppter hoc non cessat. sicut in latrone qui licet timeat furcam. tamen propter appetitum furandi non cessat a furto. et ipso timore peccat quia displicet ei dei iusticia quam formidat. ¶ Ad illud quod obicitur. q̄ a iudicio presumptionis desistunt. dicendum q̄ sicut dictum est quauis non audeant appetere q̄o primo ausi sunt. tamen improba uoluntate non desistunt appetere. et si uiam possent inuenire per quas crederent attingere absq̄ dubio idem presumerent. unde quamuis iudicium sit uariatū propter penarum intuitū. tamen appetitus non est auulsus nec malum desiderium. immo regnat actu. ¶ Ad illud quod obicitur de motu naturali. Respondent quidam q̄ natura etsi non sit extincta. est tamen adeo consopita et liberum arbitriū malitia superata. q̄ in actū suum non potest exire. Aliter tamē potest dici. q̄ sicut libera uoluntas deformabat actum credendi. ita etiam deformat actum naturalem cum ei adiungit. Exemplū huius est hoc. Licet auarus naturaliter appetat beatitudinem. tanta est peruersitas iudicii in eo et uoluntatis. ut non dicat esse beatitudinem nisi in diuitiis. et ita nunq̄ exit in appetitum beatitudinis nisi ut est in diuitiis. et ita appetendo illam beatitudinem

peccat. quia motum illum quæz natura illa incubat incitando. voluntas cōsumat eformando. Sic intelligendum q̄ diabolus naturaliter diligit deum vt conservatorem. s̄ voluntas diaboli illam dilectionem refert ad propriam utilitatem. ideo peccat. quia et si deum diligit tamen propter se diligit. **Be** ne igitur concedo q̄ exit in actum naturalem. s̄ nuncq̄ in pure naturales. **Ad** illud quod obicitur q̄ potest desistere in actu exteriori. dicens q̄ non est simile. quia cū diabolus non obdormiat. semper in eo uigēt interiores uirtutes. et ita semper sūt i actu velit nolit. sicut in homine uigilāte. s̄ op̄ ad alterum subest omnino libero arbitrio. itō potest cessare ab hoc et ab omni interiori. potest cessare ab hoc uel ab alio. fm diuersas conuersiones. sed nuncq̄ ab omni.

Quod ergo dicitur q̄ magis sumus domi actui interiorum. si intelligatur quantum ad cohibitionem propriam manifeste falsum ē. Si quantum ad cohibitionem alienam uerū est. quia aliquis potest me cohibere ab actu exteriori et cōpelle. non sic est d̄ interiori.

Ad illud quod obicitur q̄ non uidetur modo superbire quia cessauit causa. **o** q̄ est causa inducens. s̄ tamen non efficiens nec conservans. et hac cessante non cessat effectus. sicut patet manifeste. et talis fuit in diabolo pulchritudo. est alia efficiens et conservans. et talis fuit uoluntas diaboli obliqua et peruersa. et hec semper est in diabolo. itō semper est in eo superbia. et cū uis non assurgit ad illud optinendum. tamen adhuc assurgit ad illud quod potest et amplius q̄ potest. quia ad dominium hominū et maxime sanctorum.

Ad illud autem quod ultimo obicitur. q̄ appetitus est rei unibilis. dicendum q̄ appetitus absolutus et deliberatus est rei unibilis et possibilis. et ille appetitus est rei cum eligentia. sed appetitus uelleitatis que est impossibile non est rei unibilis fm ueritatem. sed rei que desideratur. sicut aliquis appetit esse uelox sicut irundo. et similia. diabolus autem quod prius appetit eo modo quo appetit uoluntate eligentie non appetit. sed solum quantum est ex

se. si tamen contendat q̄ appetit. fatendū est q̄ iudicium eius est peruersum siue extimatio. saltem intellectus practici quo iudicat se ad idem posse peruenire. q̄uis iudicium speculationis dicet contrariū.

Quod queritur utrum in demonibus sit male uoluntatis intensio. **Et** q̄ sic **Isidorus** de summo bono. diabolus non propter hoc cōtemptus est. q̄ deo equalem se existimans cecidit. sed etiam superiorem se deo dicit. ergo uidetur creuisse superbia. **Item** ratio ne uidetur. q̄a cū mala facimus mali sumus. ergo quanto plura mala facimus tanto peiores sumus. sed diabolus plura mala fecit post lapsum. ergo peior est nunc q̄ quando cecidit. ergo creuit in eo uoluntatis deordinatio. **Item** diabolo debetur maior pena nunc q̄ quando cecidit. hoc non est dubium. sed premium in bonis non augetur nisi crescat bona uoluntas. ergo nec in malis supplitium nisi crescat mala uoluntas. ergo et cetera. **Item** malum est priuatio modi speciei et ordinis. sed ista non possunt totaliter ab aliquo remoueri. alioquin cederet in non ens. quia dicit **Augustinus** q̄ ubi hec nulla sunt nullum bonum est. ergo si non sunt omnino oblata. possunt adhuc diminui. sed diminuantur per peccatum. cum ergo diabolus peccet. tanto magis diminuantur quanto magis peccat. sed quanto magis diminuantur tanto peior est uoluntas. ergo et cetera. **Item** qui procurat homicidium corporale homicida est. et quanto plura procurat homicidia tanto peior est in eo uoluntas. ergo pari ratione immo fortiori qui mortem spirituales procurat homicida est. et qui plurimum mortem procurat peior est. sed diabolus post mortem primi hominis dicitur fuisse homicida ab initio. quia procurauit eius lapsum. sed processu ipsius procurauit mortem plurimum. ergo in malitia creuit.

Si tu dicas q̄ creuit mala uolūtas in opatō
ne ad hoiez non in opatōne ad deū. **O**sten
ditur q̄ ista responsio nulla est. primo q̄a
diabolus iordinate mouetur in deum sicut
in homiez. **S**i ergo multiplicādo et iterādo
pctm̄ in homiem. intenditur et crescit in eo
malitia. pari rōne cum odit et blasphemat
deū q̄o nullo mō pōt bene fieri. **P**terea non
est pctm̄ in quo non dēminatur et offendat
deus. et in quo peccans non auertatur a dō
ergo in om̄i pctō crescit mala uoluntas in
opatōe ad deum. **C**ōtra. **O**pposita nata
sunt fieri circa idem. s̄z demones nō possūt
pficere. ergo non possunt magis deficere si
ue peiores esse. **I**tem hoc uidetur p̄ sile
in homibus damnatis. q̄a diabol⁹ et homo
mortuus siue damnatus sunt in simili sta
tu. sicut dicit **D**am. q̄ hoc est hoib⁹ mors
q̄o angelus casus. s̄z post mortē mala uolū
tas in homie non crescit. ergo nec in demo
ne post casum. **I**te hoc oñditur p̄ simile
in angelis bonis. similis enim status est bo
norum in bono et malorū in malo. s̄z in bo
nis nō pōt crescere bona uolūtas. ergo nec
in malis mala. **I**tem angelus simplex ē
et nullū retardatiuū habet. ergo in priā cō
uersione tantum se uertit q̄ non pōt am
plius. ergo similiter tātum auertit se q̄ nō
potest amplius. ergo **n**e. **I**te in nullo cre
scit mala uolūtas in quo non crescit demer
itum. sed demeritum non crescit in eo qui
non potest euitare pctm̄. ergo si necesse ē
diabol⁹ male uelle. impossibile ē in eo ma
lam uoluntatem crescere. **I**tem diabol⁹
et dēmones sunt rediti oīno impossibiles ad
gratiā in primo lapsu. nec possūt magis im
possibiles eē. s̄z q̄nto crescit mala uoluntas
fit maior elongatō a gratia. si ergo nō pos
sunt magis elongari. sicut cecus nō potest
plus cecari. ergo **n**e. **R**ñō. **T**riplex est hic
modus dicēdi. **Q**uidā enī senserūt q̄ sicut
in angelis bonis uolūtas bona creuit i priā
uersione usq̄ ad terminū. ita q̄ āplius in
se nō pōt crescere. s̄z solū in effectib⁹ bonis
quos efficiūt circa hoies. **S**icut i āgelis mal
dicere uoluerūt. q̄ i priā auersione auersa
est uoluntas eorū in termino. ita q̄ tātū fuit
deprauata uolūtas malorū q̄ ampli⁹ nec dē
prauat nec crescit. s̄z solū i effectib⁹ quādo

plura mala ex equali uoluntate semp facit.
et q̄a supplicii non tantū respicit intensio
nem uolūtatis. s̄z etiam actū exteriore. iōo
grauis punitur diabolus ex malis q̄ dmit
tit. **R**ōnez aut huius positōis assignāt sim
plicitatem et spūalitatem angelicam. q̄ nul
lū h̄z retardatiuū. et iōo totaliter et i termino
in priā uersione se uertit. homo autē nō
sic. **A**liorū positō est illa. q̄ in malis āgelis
simpliciter loquendo crescit malitia et male
uoluntatis dōdinatō. **S**icut enī p̄z ex pble
mate precedente diabolus dēinue peccat. et
nouas malitias dēdere excogitat. **E**t qm̄ q̄a
mala facimus mali sumus. et quodlibz ma
lum adimit de habilitate uolūtatis. quia ali
ter nō esset malum. iōo semper habilitas
minuitur et uolūtas magis et magis deor
dinatur. nec est simile de bonis. q̄a bonum
opus non ita apponit ad bonitatem gratie
uel uolūtatis. sicut pctm̄ quodlibet adimit
Sed q̄a duruz uidetur dicere q̄ diaboli ma
litia non intendatur. cum dicatur in. **p̄s**. **S**u
perbia eorū qui te oderunt ascendit semp.
et exponitur de demonibus. **E**t iterum ir
ratiōale uidetur q̄ ita crescat in diabolo ma
litia sicut in pure uiatore. cum iam sit in
statu damnatōis. et necessitatem habeat
ad aliquam malitiam. **I**deo est tertius mo
dus dicēdi. q̄ in diabolo crescat malitia
uolūtatis quantum ad vim administrati
uam qua conuertitur ad hominem. sed non
quantum ad vim contemplatiuam qua est
simpliciter et necessario auersus a deo. **R**a
tio autēz huius positōis est illa. ad cremē
tum enim uolūtatis male siue demeriti nō
sufficit inordinata affectio. quia hec est in
damnatis. et erit in sempiternum. sed re
quiritur ultra. tempus meriti et status me
rendi uel demerendi. diabolus autem est
in statu demerendi quantum ad vim mi
nistratiuam. non quantum ad contempla
tiuam. et ideo crescit et demeritum et pec
catum. quantum ad vim administratiuam.
non quantum ad contemplatiuam. **R**a
tio autem huius patet. **S**i reuocentur ad
memoriam predicta in solutione prece
dentis problematis. ibi tactum est de pre
fixione temporis ad merendum ipsi an
gelo. **D**ictū est enim q̄a angelus spūalis et

incorruptibilis et propinquus ad gloriam est conditus. ideo est ei tempus breue prefixum. homini uero terminus longus. sed quia deus sic addidit uniuersum ut maior et potentior minorem adiunget. ideo non tantum angelo dedit uim contemplatiuam qua mereretur et ad deum uerteretur. sed etiam administratiuam qua homini suffragaretur. quia ergo uis contemplatiua erat ipsius angeli in se. quantum ad illam prefixum est spatium merendi usque ad ultimam reversionem uel auersionem. sed quia administratiua ualet respectu habitus ad homines ideo prefixum est angelis spatium merendi quousque homines assumerentur totaliter ad gloriam. manifestum ergo quantum ad uim istam. statim merendi uel demerendi. et manet usque ad dies iudicii. sed quoniam meritum et demeritum non est in ui administratiua nisi per contemplatiuam et in bonis contemplatiua ita est uersa ad bonum quod non potest auerti. ideo administratiua non habet nisi locum et spatium merendi. contra. quia in malis ita est auersa contemplatiua quod non potest uerti. ideo quantum ad ministratiuam non habet nisi locum et spatium demerendi. in hoc patet quod diuini decretum manet iustum et inuolatum. quia tempus quod additum ne prefixerat non debuit auferre nec bonis nec malis. iustis quidem diligentibus deum spatium illud uersum est in bonum. impiis autem et peccatoribus angelis uersum est in malum. ideo patet quod crescit mala uoluntas in malis quantum ad uim administratiua solam. nec est oino simile in bonis et malis. quia uoluntas in bonis propter influentiam perfectam statim uertit ad terminum. ideo quousque plura bona faciant tam uoluntas bona propter hoc non intenditur. sed in malis non est ita. quia corruptio uenit ab ipsis. et non poterunt ita se inficere. qui ad hec magis quam diu durat tempus. non et crescit in eis malicia et etiam appetitus nocendi et domiandi hominibus. non sic in angelis bonis. Concedende igitur sunt rationes probantes quod mala uoluntas in demonibus intenditur et crescat. tum quantum ad uim administratiua siue in operatione ad hominem.

Ad illud quod obicitur. quod inordinate mouetur in deum. uero quod sicut in damnatis inordinatus motus uoluntatis conuersus est in penam. et imputatur in suppliuium non in de-

meritum. sic in angelis malis in penam est conuersus ille inordinatus motus.

Ad illud quod obicitur. quod in omni peccato correptus deus. uero quod non est peccatum quin assit uis contemplatiua. et qui sit in deum aliquo modo. sed tamen distinguuntur hic ad inuicem quantum ad principalitatem actuum. Dicitur enim aliquod peccatum esse in deum. aliquod in proximum. aliquod quantum ad uim administratiua. aliquod quantum ad contemplatiua. et secundum quod distinguuntur sic loquimur.

Ad illud quod obicitur in contrarium. quod opposita natura sunt fieri circa idem. uero quod illud habet instantiam in accedentibus inseparabilibus. siue sit inseparabile per naturam siue per acquisitionem. quia ergo in angelis bonis est gratia inseparabiliter. ideo impossibile est quod insit culpa. contra intelligendum est in malis angelis. accidens enim inseparabile. aut est naturale. aut quasi in naturam uersum. et in eis quod naturaliter insunt habet illud uerbum instantiam etiam secundum philosophum.

Ad illud quod obicitur de statu hominis mortui. iam patet quod non est simile. quia simpliciter existit status meriti. angelus non.

Ad illud quod obicitur de angelis bonis quod non augetur in eis bona uoluntas. per quod non est simile. quia uoluntas bona non ita est ab ope ut malitia.

Ad illud quod obicitur de simplicitate angeli. uero quod illud argumentum deficit dupliciter. primo quia uoluntas deliberatiua cum sit libera non mouetur secundum totum suum posse. quousque nullum habeat retardatiuum. et illud manifestum est. quia angelus magis diligit unum quam alium. et magis odit unum quam alium sed hoc non esset si totaliter moueret in quolibet. et ideo ratio non ualens. Preterea. alius defectus est ibi. quia esto quod quantum possit se uerteret prius uice. adhuc possit magis. quam peccare esse posse deficere et posse moueri inordinate. et quousque non possit iterius moueri quantum ad motum potest tamen magis uordari. quia spiritus potest crescere penitus et inclinatio ad malum. et ita per illud.

Ad illud quod obicitur quod non potest euitare. uero quod falsum est. quousque enim malitia uoluntatis non possit imutare. tamen potest cessare a nocumeto quod homini facit. et propterea ipse iduxit se in hanc necessitatem et non penitit. et ideo non excusat. nullus enim excusat per necessitatem iductam nisi peniteat de inductione.

Ad illud quod obicitur quod diabolus est oino
impossibilis ad gratiam. **ad** quod non crescit ma
la uoluntas quantum ad impossibilitatem suscipie
di gratiam. quia hoc est equaliter in oibus damna
tis. scilicet quantum ad indignitatem. et diabolus est indi
gnus et potest esse magis indignus. secundum quod ma
gis offendit. et abutitur bonis naturalibus
sibi datis.

Consequenter queritur de li. ar.
immutabilitate. tam in confirma
tis quam in obliatis. **S**upposito
autem quod angeli in sua uoluntate ha
buerint li. ar. sicut homo. querunt hic tria. Pri
mu est utrum confirmatio mutauerit libertatis ar.
Secundum est utrum obliatio auferat libertatis
usum. Tertium est utrum hec uel illa minuatur
libertatis dominium.

Circa primum sic procedit. et querit
utrum confirmatio mutet libertatis
arbitrium. ita quod sit aliud ante confirma
tionem aliud post. **E**t quod sic ui
detur. uertibilitas uest li. ar. creato per naturam
ergo quod auferit li. ar. uertibilitatem mutat ei
naturam et uariat. scilicet confirmatio hoc auferit li.
ar. ergo mutat et uariat. **I**tem nihil idem ma
nes idem potest oppositas duas participari. scilicet mu
tabile et immutabile sunt opposite de eodem entis. si
cut mortale et immortale uiuentis. si ergo li.
ar. ante confirmationem est mutabile post confirma
tionem immutabile. ergo est aliud et aliud. **I**tem
rationales potestates sunt ad opposita ut dicit **Phi**
lo. ergo cum potentia definit eam ad opposita
ergo definit eam rationalem. scilicet post confirmationem li.
ar. definit eam ad opposita. ergo definit eam ro
nalis potestas. scilicet nulla potentia rationalis potest fieri
non rationalis manens eadem. ergo **re**. **I**tem pote
tie distinguunt per actum et actus per obiecta. ubi er
go sunt diuersa obiecta necesse est etiam poten
tias diuersificari. scilicet li. ar. ante confirmationem potest
in malum. post confirmationem non potest. ergo est aliud
et aliud. **C**ontra. **A**nselem. dicit li. ar. dicit quod li.
ar. est potestas seruandi rectitudinem propter se. scilicet hec
potestas in confirmatione non tollit scilicet fortificat. ergo
li. ar. non mutat. **I**tem gratia natura perficit et
confirmat. scilicet nihil quod alterum secundum naturam perficit
et complet mutat ei naturam. ergo gratia adueni
ens li. ar. ipsum non mutat. scilicet confirmatio est per

gratiam. ergo **re**. **I**tem ome confirmans al
terum et seruans. et nihil seruans est corripens
et nihil mutat aliquid nisi corripat aliquid
quia non est mutatio sine depotione. ergo nihil
confirmans mutat. scilicet confirmatio ideo dicta est. quia
li. ar. angeli confirmat. ergo ipsum non mutat.
Item gratia confirmationis facit eam libere a mise
ria in angelis. sicut gratia gratificans facit libere
a culpa. scilicet libertas a culpa non mutat li. ar.
nec eius libertatem. ergo nec libertas a mise
ria. ergo nec confirmationis gratia. **C**ontra. **ad**
quod est mutatio alicuius dupliciter. uno modo quan
tum ad substantiam siue essentiam. alio modo quantum
ad statum uel per alia uerba. est mutari quantum ad
primum eam. et est mutari quantum ad bene eam. Si
loquamur de mutatione primo modo. sic sine du
bio **ad** quod confirmatio li. ar. non mutat cum perfici
at et seruatur. sicut ostendunt rationes scilicet iducte.
Si autem loquamur de mutatione secundo modo
scilicet quantum ad statum uel bene eam. sic etiam absque du
bio planum est quod li. ar. alium habet statum et aliud com
plementum quam habet prius. huic autem mutationi
non obuiant rationes scilicet iducte. scilicet solu prime.
de qua erat questio in parte negatiua terminata.
scilicet quod li. ar. per confirmationem. etsi alteretur non tamen
fit aliud. **A**d illud ergo quod obicitur primo
quod uertibilitas est li. ar. naturalis. **ad** quod aliqd
est naturale propter nature complementum utpote
igni quod tendat sursum. aliqd naturale propter na
ture defectum sicut igni posse extingui. sic li.
ar. est aliqd naturale propter nature complementum
ut posse in bonum. aliqd propter nature defectum. ut
posse uerti in malum. **A**d illud quod obicitur quod
aliqd mutatur secundum substantiam quam patitur illud quod
habet per naturam. **ad** quod etsi hoc possit habere ueri
tatem in eo naturali quod sequitur complementum. non
tamen est uerum in eo quod sequitur defectum. et tale quod est
uertibilitas. sic enim dicit **Ansel**. posse peccare
non est libertas nec per libertatis. **A**d illud quod
obicitur de oppositioe duarum. **ad** quod sic mortale
et immortale dupliciter possunt comparari ad substan
tiam uiuentem. sic mutabile et immutabile ad liber
tatem. si ei mortale et immortale utrumque sit per naturam
sic dicuntur duas oppositas eentialem diuersifica
tes supposita. si autem mortale sit per naturam. et
immortale per gratiam auferentem defe
ctum nature. sic non sunt differentie opposite.
scilicet sunt comparabiles. uel saltem quod est sub una
potest est etiam esse sub altera. sola alteritate.

quarum ad bene esse siue complementū grē.
p hūc modum mutabile et immutabile p
naturam est impossibile eē circa idē manēs
idem. nec simul nec successiue. s; mutabile
p naturam. immutabile p grām. non sic op
ponunt nec essentialit distiguntur. et ideo nō
variant substantiam li. ar. ¶ Ad illō quod
obicitur. q; rōnales ptates sūt ad opposita
vō q; uex est. s; non ad oīa opposita s; ad
aliqua. utpote ad facere aliquid et nō facere.
ad incidere tunicam et non incidere. ut dicit
ipe Philo. et hoc modo li. ar. affirmatum ad
opposita pōt eē. et ideo naturalis ptas ē sic
et ante. Qd ergo obicit non ē in malum et
bonū. ergo non ē ad opposita. manifestū ē
q; ista rō est peccās fm et sequēs. ¶ Ad illō
q; obicit de diuersitate obiecti. q; li. ar. cō
firmatur non est i malū. vō q; hoc ueritatē
habet de obiecto p se. malū aut non ē obie
ctum p se li. ar. inqntū libez. s; solū inqntū
deficiens. et ideo non sequit si non potest in
malū q; sit non libez uel q; sit aliud. s; seq
tur q; non ē deficiens. affirmante influentia
maioris potentis que nullo mō finit deficere
q;uis libez habeat posse et uelle.

Secūdo queritur utz oblatio
tollat demonib; libertatis usū.
Et q; sic uidet. Libez ar. ut di
cit Ansel. ē ptas seruadi recti
tudine. ergo seruato rectitudine ē usus li. ar.
s; hāc non hūt nec possūt hēre angeli oblati
nati. ergo et. ¶ Itē Ansel. ptas peccandi
nec ē libertas nec ps libertatis. ergo pecca
re nullo mō ē uti libertate. s; demones p li.
ar. nūq; faciūt actū q; non sit pētm. nec pos
sunt facere ppter oblatiōis i malo. ergo p
diderūt libertatis usum. ¶ Itē libere uelle
et necessario uelle sūt opposita. s; omnes
necessario malā uolūtate hūt. ergo necessa
rio uolūt malū. nō ergo libere. s; libere uel
le ē usus libertatis. ergo amiserunt liberta
tis usū. ¶ Itē frenetici et insani nō hūt liber
tatis usū. qm plus i eis regnat appetit; fan
tasticus q; rōnalis. s; i demonibus ē furor ir
rōnalis. amēs occupia. fatasia pterua. sicut di
cit Diony. ergo uidet q; amiserūt usū li. ar.
¶ Itē bestia non hz usum li. ar. q; mouet

fm impetum. sed diabolus maiori impetu
mouetur ad malefaciendum q; bestia. ergo
non hz libertatis usū. ¶ q; autē miōri ipetu
mouetur uidetur i li. lxxiii. q. dicit Aug.
videmus ferocissimas bestias timore pena
rū a malis uoluptatib; abstinere. s; diabolus
timore pene nō dimittit supbire. ergo ma
iori impetu fert i malum. ¶ Cōtra. in quo
cūq; ē usus rōnis et appetitus est usus li. ar.
s; in demonib; ē usus rōnis qua cōferunt et
disponunt. ergo et. ¶ Item qui non habz
usum li. ar. nō imputatur aliqd qd faciat. sed
demonib; oblatiōis mala que faciūt imputat.
ergo hūt usum. ¶ Itē potentia icorruptibilis
nō alligata organo semp ē i suo actu et usu
sed libez arbitrium in demonibus est hu
iusmodi. ergo nullo modo potest impediri
a suo usu. ¶ Item nihil quod causatur ab
usu liberi arbitrii et sine illo non potest cau
sari aufert liberi arbi. usum. sed oblatiō
est huiusmodi. ergo oblatiō nō aufert li.
ar. usum. Prima patet p se. q; effectus p
prius non destruit causam. scōa patet. quia
oblatiō est a mala uoluntate. ¶ Item p
que quis peccat debz puniri. sed demon li.
ar. peccauit. ergo in ipso debet puniri. s; de
mon habet li. ar. et stat q; ipm non ē ocio
sum. ergo habet aliquem usum. ¶ Rōsio
dicendū q; etsi multis modis dicatur usus
sicut habitum ē i prio libro. tam qntum ad
psens sufficit q; usus alicui; potētie dicit
duplicit. Uno mō dicitur usus opatō rei natu
ralis. alio mō dicitur actus elicit; a potētia
ad eum finem ad quem ē. uel in actum ordi
natū i finē. Prio mō dicēdo usus li. ar. ē libe
re uelle siue eligere. scōo mō usus li. ar. est
rectitudinem seruare. qm ad illā est. dicendū
est igitur q; oblatiō demonibus non au
fert usū prio mō q; libere uolūt. scōo mō
sic. q; eorum potētia etsi in actum exeat
non tamen in actum ordinatum in finem.
Ratōnes autem probantes q; demones ha
bent usū liberi arbitrii pcedunt de usu fm
primam uiam. unde pcedende sunt. ¶ Ad
illō ergo q; obicitur ad oppositū vō Ansel.
dicēduz q; Anselmus diffinit li. ar. p actum
ordinatum in finem qui est seruare rectitu
dinem. et ita inqntuz ad usū scōo mō dicit
et hunc admittunt demones oblati.

d

Ad illud quod obicitur q. potestas peccandi non est libertas nec pars libertatis. **o**o q. uerum est. nūq. tamen ē sine libertate. si cut nec peccare est sine usu libertatis sine libere uolūtatis. omnis enim q. peccat libere uult. et ideo cōtinuatō p. u. sum li. ar. nō excludit s. includit. Ad illud q. obicitur q. libere uelle et necessario uelle opponuntur. **o**o q. duplex est necessitas. quedā a causa extrinseca. utpote necessitas coactionis. et hec opponitur ei q. ē libere uelle. quedam uero est a dispositōe intrinseca. et hec nō opponitur. imo stat simul cum libertate. talis est in libero arbitrio demonū. q. ita conglutinauit sibi malū ut nullo mō uelit ab eo separi. Ad illud q. obicitur d. freneticis. **o**o q. frenetici sic habent usum fantasie. q. absorbetur usus rōnis. et magis agūt q. agant. de mō autem sic habet fantasīā proteruam. q. usus et actus rōnis non excludit illa enī pteruitas pot. est a libero arbitrio q. sit ab infirmitate nature. sicut ponim. in frenetico. Ad illud q. obicitur de bestis q. abstrahitur. ergo minori impetu mouetur. **o**o q. illud impetu mouetur q. non h. retrahens. habere autem retrahens ē dupliciter. s. intra et extra. impetus aut. q. magis repugnat libero art. est illū q. excludit retinaculū interius. non q. excludit exterius. qm. igit. impetus bestie excludit retinaculū intra. q. uis possit retrahi p. illud q. est ex. ideo non habet libere arbitriū. de mō autem habet potētiā interiorē. p. quā sine aliquo exteriori repellente pōt retrahi. et q. a nullo extrinseco pōt superari. et ideo impet. demonū in malū libero arbitrio non repugnat. s. consonat. et sic patet illud.

Quercio queritur utrū cōfirmatō vel obstinatō diminuat libertatis dominium. Et q. cōfirmatō minuat uidetur. Liberior ē potētia et magis suorum actuum dñā. que oīno nulli subiacet necessitati q. que subest. s. li. ar. cōfirmatū necessitatē h. ad beneficiēduz nō cōfirmatū uero mīne. ergo cōfirmatō diminuit dominium. Itē q. potētia amplior. tanto liberior. s. cōfirmatō artat li. ar. ad bonū. ante uero erat idifferēs ad bonū et ad malū. ergo uidet. q. liberius erat ante et ma-

gis dominus actuum. Itē potētia q. exit in actū p. se. ipa magis est suorum actuum dñā. q. que exit mediante alieno beneficio siue gratia. s. li. ar. nō cōfirmatū ex se ipso faciebat q. uolebat. cōfirmatū autē q. facit implet p. gratiam. ergo liberius erat ante cōfirmatōz q. post. Itē hoc ipm uidet. d. obstinatōe. primo p. Ansel. q. dicit q. potētia peccandi addita libero arbitrio ipm diminuit ergo multo magis actus peccandi. ergo maxime necessitas peccandi. s. hoc est in obstinatōe. ergo **re**. Item liberius ē aliquid q. nulli subiacet seruituti q. q. subiacet. liberū ar. in obstinatōe subiact. seruituti p. ante uero mīne. ergo **re**. Item liberior est potētia q. facilius exit in actū i. quē est. et tanto minus libera q. tanto difficilior ē ad illud. s. difficilimū est angelo obstinato uelle bonū. ergo uidet. q. in eis li. ar. sit maxime diminutū. Contra. q. obstinatō nō diminuat uidet. Dion. de diu. no. data inquit ipis angelis dona neq. mutata dñis. sed sunt integra et splendidissima. ergo li. ar. fuit eis datum. ergo naturalit. ergo nō ē diminutū. Item li. ar. dicitur liberum. q. nō potest cogi. ergo si libertas diminuitur. aliqua coactō introducitur. sed li. ar. obstinatus nullo potest cogi. ergo nullo mō potest diminui. Item si diminuit p. obstinatōez et p. p. m. ergo cum non sit infinitum oīno poterit auferri. ergo uidetur q. aliquādo p. dant demones li. ar. quod est improbatum. Quod autem cōfirmatō non diminuat sed auget uidet. p. Ansel. in libro d. li. ar. qui sic dicit. Quod habet quod decet et expedit nec potest illud perdere. liberius est q. quod pōt sed libere ar. cōfirmatū nō potest perdere iustitiam et rectitudinem quam expedit et decet habere. non cōfirmatū pōt. ergo **re**. Item q. magis aliquid assimilatur illi quod est liberrimi infinite libertatis tāto liberius ē. sed li. ar. cōfirmatū magis assimilatur deo et eius arbitrio q. non cōfirmatū. ergo est liberius. Item omnis potētia que habet dispositōem eleuantem et reddentem facilem ad illud ad quod est. liberior ē q. illa que caret. sed liberum arbitrium cōfirmatum sic se habet respectu non cōfirmati. ergo **re**. Rñsio. **o**o q. cū q. d. de

diminutioe dñij libertatis arbi. **D**istingue-
dum ē in dñio. quoddā enī ē dñium qđ op-
ponitur coactōni. quoddā qđ opponit subie-
ctōni. **S**i aut loquamur de dominio liberta-
tis qđ opponitur seruituti coactōnis. sic pri-
uat coactōnem. et hoc dñium ē essentielle
libero arbitrio. et illud non minuitur nec au-
getur. **R**ursus qđ oēm priuat coactōz. eq-
liter ē in oibus tam bonis qđ malis. tā crea-
tore qđ creaturis. sicut dicit **Bern.** i libro d
libero arbitrio. **U**bi dicit qđ manet libertas
volūtatis tam integra in malis qđ in bonis
tam in creatore qđ in creaturis. **S**i aut dicat
dñium qđ opponitur seruituti subiectōis
sic recipit magis et minus. nec inest equalit
oibus. nam in miseriis ē subiectus miserie.
in beatis libez. in malis subiectus culpe. i. bo-
nis libez. et tāto liberi qđto magis distāt
a malo. in creaturis subiectus mandatis. i. dō
vero supra oēm mandatum. et hoc mō acci-
plendo dñium p affirmatōem augetur. qđ
magis elongat a subiectōe culpe et miserie.
et p obstinatōz minuitur qđ ceruicē submit-
tit utriqz. **A**ccedēde igit sunt rōes qđ obli-
natō minuit et affirmatō auget. qđ hac via
pcedūt. et sōo uerū cludunt. **A**d illō qđ
obicitur qđ affirmatō dimīnuīt ppter neces-
sitatem. vđ qđ necessitas in mutatis ad bo-
nū nullo mō repugnat li. ar. nec inqntum li-
bez a coactōne. qđ coactō ē ab extrinseco.
nec inqntum liberū a culpa uel miseria. sōo
nō dimīnuīt illa. ergo ppositō solū hz ueri-
tatem de necessitate coactōnis uel pñitatis
ad malum. **A**d illud qđ obicitur de am-
plitudine. vđ qđ potentia ampliari ē duplici-
ter. aut respectu eorū que posse est posse. et
de talibus uerū ē. aut respectu eorū qđ posse
nō ē posse sđ deficere. respectu talīū non est
uerū. et tale est malū. **U**nō dīna potentia qđ
ē amplissima et liberrima nō ē respectu ma-
li. **A**d illō qđ obicitur de beneficio et grā
vđ qđ illud ē uerū. si eque bene p se posset
sicut cū gratia. sđ hoc non ē uerū. qđ illō be-
neficiū gratie eleuat potentia ad ea ad que
erat. et p se attingere nō poterat. **A**d illō
qđ obicitur qđ obstinatō nō minuit. qđ inte-
gra manent data. vđ qđ intelligitur qntum
ad substantiam naturalī. nō qntū ad habili-
tates. ut infra melius patebit. **A**d illō qđ

obicitur. qđ libertas dominiū est ppter pri-
uatōem coactōnis. vđ qđ qntum ad illud nō
diminuitur sicut pdictum est. **A**d illō qđ
obicitur qđ totaliter possit tolli libertas. vđ
qđ uerū est de ea que diminuit. qualis est li-
bertas a culpa et miseria. de alia uero nō ē
uerū. et sic p illō. **P**atent etiaz omnia litte-
ralia per hec dicta.

E licet mali āgeli et supra e-
git. **A**gē de affirmatōne et ob-
stinatōne angeloz. **I**n hac pte
agit de cōtibus ad hoc. dimidit
autem hec pars in duas. **I**n prima agit de
his que sequūtur obstinatōem. **I**n scōa ue-
ro de his que sequūtur affirmatōnem. infra
dist. ix. **P**ost pdicta restat. **P**rima diuidit
in duas. **I**n prima agit d demonū statu post
obstinatōnem qntum ad cognitōnem. **S**cōa
uero qntum ad ueri opatiuam. ibi **Q**uorū
scientia atqz uirtute. **E**t illa secūda pars
habet duas. **I**n prima determinat potentia
demonum respectu creaturarum generalit.
In scōa uero respectu hominū. et hoc dist.
viii. ibi **S**olet etiaz in questōne uersari. **P**ri-
ma pars habet tres partes. **I**n prima osten-
dit quid possint. **I**n scōa uero qualiter. **I**n
tertia uero quantum permittuntur. **P**rimū
facit ibi **Q**uorū scientia et arte. **S**ecū-
dum ibi **N**ec putandum est istis transgressi
onibus. **T**ertium uero facit ibi **I**llud quoqz
sciendum est. **E**t ita duo generaliter con-
tinet illa pars. **P**rimum est d demonum co-
gnitōne. **S**ecundū de uirtute.

Intelligentia huius ptis fm
duo qđ **A**gē dterminat duo qntū
tur. **P**rimū ē d cognitōne dmo-
nū. **S**cōz sōo d ipoz vrtute sup
re pductōne. **C**irca primū tria qntū. **P**ri-
mū vtz cadat i dmonib⁹ dceptō siue error
circa pñita. **S**cōo vtz obliuio circa pñita
Tercō vtz pognitō circa futura. **Q**uō
aut dceptō cadat i dmonib⁹ circa pñita ui-
des. **R**o. i. **Q**m nō pbauerit deū hñe inoti-
tia. tradidit illos d⁹ i reprobū sensū. **H**oc
dicē **A**posto. de hoib⁹. **N**i ergo eq uel magis
seuer⁹ est deus i āgelos. ergo uidet qđ dati
sūt i rprobū suū. **E**t i oib⁹ talib⁹ cadit error
ergo. **S**i tu dicas qđ illud intelligitur de
sensu in agendis non in cognoscendis.

Contra. **Aug.** dicit sup **Gen.** ad lram q. mali āgeli intelliguntur p tenebras. boni uero p lucem. sed tenebra magis dicit priuatōnem lumis qz calor. ergo uidetur q. cognitō eorum sit obscurata. ergo et errori subiecta. **I**tem uidetur q. errori sit penitus subiecta. qā **Diony.** de diu. no. dicit q. in demonibus est furor irrōnabilis. amens occupiscentia. fantasia pterua. s. fantasia est principii erroris. ergo uidetur q. rō eorum penitus sit subiugata errori. **I**tem p site homi inflicta est p pctō ignorantia. nō tātū agendorum s. etiam agnoscendorū. ergo si non minus pctm angelicum debuit puniri. p. 3. **I**tem hoc uidetur p site. sicut se habet affectus ad bonum. ita intellectus ad uerū. s. affectus demonum a dō est dep̄ssus q. nō potest moueri in amorem boni. aut inordinate mouetur si amat. ergo nec intellectus in speculātōz uerū. **S**i tu dicas q. pctm magis corrūpit affectōem demonū qz intellectum. **C**otrarium uidetur. **N**am omnem prauam electōz p̄cedit prauū iudiciū. qā non eligit uolūtas deliberatōem nisi prece dat iudiciū. ergo uidetur q. prima rō de ordinanda sit in iudicō. ita in cognitiua. ergo magis qz in uolūate. uel eque debet ee punitio. **I**tem hoc cōfirmatur. qā excecatio et obstinātō sunt pcti pene. ergo sic affectō p̄supponit agnitiōem. ita obstinātō q. ē pena affectōis excecationez q. est pena cognitiōis. ergo cuz diabolus sit obstināt. et est excecatus. **I**tem bonū est diffusiuum sui et uerū silr. et magis est diffusiuū sui bonū qz uerū. qā hoc habet d. sua rōe. ergo si deus inq̄ntum bonus subtrahit influentiam bonitatis affectiue ip̄oz demonū. igitur inq̄ntum uerū diffusionem lumis ip̄i agnitiue. **I**tem quicquid sit de cōseruatōne lumis dati. tam dōmonibus cum sint in statu damnationis noua dona non debent dari a deo. s. nihil potest aliq̄s addiscere nisi x. o docente. sicut dicit **Aug.** in libro de adḡro. ergo si x̄ps non debet noua dona dari eis. ergo nec nouam agnitiōez. ergo in his que ante lapsum non agnouerunt. ex quo non habent doctorem ueritatis. necessario errāt et decipiūtur. **S**ed **contra.** **Luce.** xvj. dicit filii seculi huius prudentiores sunt filii lu

eis in generatiōe sua. loquitur de malis. ergo **Aug.** **I**tem **Diony.** d. diu. no. data ip̄is dona nequaquā mutata dominis. sed sunt in tegra et splendidissima. loquitur d. demonibus. ergo si habuerūt naturale iudicatoriū illuminatum et potens dirigi in cognoscendis. uidetur **Aug.** **I**tem **Isidor.** d. summo bono. **P**reuaricationes angeli etiam sanctitate dimissa sensum angelice nature non amittunt. **I**tem peccatum non est contra actum sed contra ordinem actus. ergo non est contra agnitiōem simpliciter. sed **contra** agnitiōem ordinatam in fine. si ergo agnitiō speculatiua quantum est de se non dicit agnitiōem ordinatam in fine. patz q. per peccatum non debet deprauari. **R**isio. d. q. deceptō et error ueniūt ex cōordinatiōe siue deuiatiōe iudicii. **I**udiciū autem duplex est in quolibz rōtinante. **U**nū quod est agnoscendorum quod est sub ratōe ueri. **A**liud agendorum sub ratōe boni. et primū est intellect. speculatiui. nec spectat ad liberum arbitrium. **S**ecundū uero est intellectus practici. et est pars liberi arbitrii. **P**rimū iudiciū etsi maneat integrum q̄ntū ad substantiam potentie. nihilominus per culpam est in angelis aliquo modo obnubilatum. quia errant frequenter in iudicando de multis. et in multis decipiuntur maxime cum iudicant de contingentibus. **A**liud iudiciū est in eis omnino subuersum. et q̄ntum ad hoc excecati sunt angeli mali sicut quantum ad affectōem obstinati. et ppter istius iudicii subuersionem. dicant facti tenebra et dati in reprobū sensum. et sic patet **R**esponsio ad primū. **A**d illud quod obicitur de **Diony.** q. est in demonibus fantasia proterua. dicendum q. fantasia dupliciter accipitur. aliquādo pro ui sensitiua collatiua sensibiliū receptorum. **A**liquando pro phanos quod est aperitō. et primo modo est in solis corporibus. secundo modo in spiritibus. **N**ec autem fantasia proterua dicitur esse in demonibus. quoniam etsi demones intelligentes sint et multa uera cognoscant. tamen alios nolunt decere. sed a ueritate seducere. et ideo quia non possunt nisi per apparentes similitudines.

Hinc est qd studiu demonu maxime circa talia est intentu. sicut magnus clericus qui velle alios palogifare studeret i sophisimabus. 7 ideo fantastici dicuntur ppter ratios fantasticas apparetes quas iuenerunt. et hac fantasiam dicit pteruam. qd cu fm iudiciu suu ueritatem agnoscant. tam agnitam sci enter ipugnat. et hoc e pteruire. s. ueritati intellecte obuiare. ideo habent fantasiam proteruam. hnt etiam occupiam amentem. qd cu non deberet appetere nisi honestu 7 cfe rens. appetit res maxie nociuas. sicut pec care 7 alios in pctu pcpitare. qvis hoc no intendat finaliter. Est etiam furor irrional qd cum solis malis deberet ex ratioe irasci. irascitur 7 furit contra bona. **A**d illud qd obicitur qd bonu inflicta est ignorantia. fm intellectu speculatiu. vñ qd ueru est in posteris. s. ade non est inflicta ignorantia cognoscendo. qd habuit agnitioem sibi inata. Similiter 7 demones. qd habuerunt agnitioem sibi inatam. 7 deus uix subtrahit dona sua naturalia. s. gratis data. ideo non inflicta illa ignorantiam intellectu speculatiu. s. tamen ignorantie pena acta est et cecitas in intellectu penatio. puulis autem ifligere dicit ignorantiam. non subtrahendo scientiam s. non apponendo. preterea moles carnis corrupte aggrauat intellectus iudiciu. 7 ideo no est file. **A**d illud qd obicitur qd affectus est priuatus rectitudie uoluntatis. vñ qd peccatu magis respicit uoluntatem. 7 magis directe opponitur bonitati affectiois qd ueritati cognitionis. et ideo demones non sunt ita priuati lumine agnitiois per culpam sicut bonitatis affectiois. Veruntamen sicut prius tactum est. quoddam est iudiciu qd est coniunctu uoluntati et est subuersum i malis angelis et execratum. 7 ideo p soluto ad alia duo sequetia. **A**d illud qd obicit qd bonu est diffusiui sui. vñ qd e loqui de diffusione boni simpliciter. et boni gratuiti. si loquimur de diffusiõe boni simpliciter ad tot se exte dit ro boni ad quod 7 ueri. qd utruqz uertit cu ente 7 in oibus entibus. si aliud diffusione boni gratuiti no e ueru. qd multi sunt qd sut idonei ad capiendā itelligetiā. qd tamen no sut idonei ad capiendā graz. **A**d illud qd obicit qd no debent dari eis dona. vñ qd

donum dupliciter potest accipi. pprie et comunitur. pprie donum dicitur qd simpliciter aliude est. cuiusmōi sut gratie ifuse siue dona ifusa. 7 talis est gra gratum facies ut ad eam hilitans. alio modo dicitur donum qd est p adiutorium dinum. nihilominus tamen per acquisitionem nostram. et illo non dicitur pprie donu. s. hito respectu ad hoc qd no acquiritur sine adiutorio dei. et hoc mo deus dat dona bonis 7 malis. qd eni deus dedit lumē cognitionis ab initio quod poterat i acquisitionem multorum scilicet. et ipe non subtrahit qd dedit nec etiam cseruatō nem. cum talia possint stare cum pctō mortali. ideo qd habet primum donum pot mul tiplicare etiam reprobis existens. et deus dicit docere non spirado siue infundendo. sed coopando lumi dato 7 cseruado illud. **E**xemplus huius est. deus dedit frumentu auaro. et dedit terram potentem fructificare. cum recolligit multum de blado d bona terra deus dat. sed non ita sicut si ipe sterilem terram sine actu seminis faceret fructificare. hoc enim proprie esset donum primo modo solum large. sic dat deus dona bonis et malis et demonibus 7 hominibus. qvis ipis hec ipa in mala uertuntur. **A**d ea autem que obiciuntur ad oppositu. dicendum qd itelliguntur d iudicio speculatiu. tamen d illo non est intelligendum qd magis uigear qd in bonis. uel etiam tantum sicut ante lapsum. qd reuera qvis multa clare cognoscant. maxime illa quoru agnitio est eis inata. rone quoru dicit Dionys. qd habent sibi data integra. tn in multis errant 7 fallunt illi nefandi spūs. quia presumptuosi et curiosi sunt. 7 ideo frequenter iudicant de his que eorum iudicio non subsunt. et ideo a ueritatis tramite in errorem labuntur. Et sic patent obiecta.

Secundo queritur vtru in omni nib cadat obliuio circa pdeā. Et qd sic uidet. null d sapiete fit stult nifi aliqd obliuiscatur demones aut d sapietorib sc sut stulti maxie lucifer. d quo Eze. xxviii. tu plenus sapientia. et de quo Eccl. iiii. Delior e puer sapiens rege sene et stulto. Glosa exponit de lucifero siue diabolo. ergo.

Item gratia reparat et reformat totā imaginem, ergo et partem deformat. s. deformatio memorie et corruptio eius est per obliuionem, ergo uidetur quod partem in materia memoratiua inducat in angelis obliuionem.

Item intelligere et memorari ipsorum terminum est cum uariatione, ergo est in tempore. s. omne quod mensuratur a tempore senescit et tendit ad corruptionem, quia tempus facit distare quod est, ut dicit Philo. unde est principium corruptionis per se, ergo cum corruptio circa materiam memoratiuam sit tantum per obliuionem, per se.

Item sicut se habet intelligentia ad errorem, ita memoria ad obliuionem, s. intelligentia angeli cadit deceptio et in uoluntate obliuio, ergo in memoria cadit obliuio. Item opposita nata sunt fieri circa idem, s. memoria angeli potest perficere addiscendo, ergo pari ratione deficere obliuiscendo, cum status ille sit magis aptus ad obsecutum quam ad perfectum.

Item mente humana solus deus superior est sicut uult Aug. s. trahit in mentem nostram cadere obliuio, ergo si par est angelice, multo fortius in mentem demonum. Quod autem in mentem nostram cadat obliuio quantum ad superiorem partem per se, quia Aug. dicit quod cognitio eorum que spectat ad diuitatem est superioris partis, sed frequenter talium obliuiscimur, ergo.

Sed contra, quod est naturale est idelibile, s. spiritus existentes in angelica memoria sunt ei inate et concreate, ergo sunt idelibiles, si ergo obliuio uenit per deletionem spiritus, patet.

Item omne quod recipitur in aliquo est ibi per modum recipientis, ergo spiritus que est in angelica memoria est ibi per modum recipientis, s. memoria angelica est incorruptibilis, nec dependet a corruptibili, nec quantum ad substantiam nec quantum ad operationes, nec per se nec per accidens, ergo spiritus qui ibi recipitur est simpliciter incorruptibilis.

Item hoc uidetur a minori, uertibilior est uoluntas quam aliquid iteriorum poteriarum, s. culpa que adheret uoluntati adheret inuertibiliter, ergo multo fortius spiritus que est in memoria est in ea indelebiliter, si ergo obliuio est propter deletionem spiritus, patet.

Item omne quod corrumpitur aut corrumpitur quia habet contrarium, aut quia est ex contrariis, aut quia est in aliquo quod habet

contrarium, uel ex contrariis. Nec scriptura est a Philo. in libro de morte et uita. s. species existentes in memoria demonis, nullo predictorum modorum est incorruptibilis, ergo.

Item Philo. dicit quod uirtus sensitua non senescit quantum est de se, s. solum ratione organo. unde in primo de anima dicit, si senex acciperet oculum pueri uideret utique sicut uidet puer, ergo cum uirtus memoratiua ipsius demonis non pendeat ex organo non senescit, nec laxatur in operando, ergo nec in recipiendo spiritus, et ita ut uidetur nihil obliuiscitur.

Responso, ubi quod actus memorie trahit accipere et per modum hitus, et istius est retinere speciem, et esse dicitur per modum hitus quia continue tenet, et dicit magis statum siue reservationem quam actionem, est alius actus memorie qui est meminisse siue recordari, primus quidem actus naturalis est et non subest uoluntati, nec penes illum attenditur meritum uel demeritum.

Secundus uero actus potest ordinari ad bonum et eius oppositum, s. ad malum, secundum hunc duplicem modum distinguendum est in obliuione, nam si dicatur obliuio per oppositum ad tenentes spiritus, sic non est deletio spiritus de memoria, si autem dicatur per oppositum ad recordationem, sic dicit obliuio quantum ad istum actum qui est meminisse, et hoc potest esse bonum, s. cum obliuiscimur malorum illatorum nobis, et malum cum obliuiscimur beneficorum nobis a deo collatorum, ut obliuiscimur eorum que nobis essent expedientia ad salutem.

Contra, quod dicitur Deut. iiii. Cave ne unquam obliuiscaris domum tuam.

Si igitur loquamur de obliuione primo modo sic dico quod non cadit in demonibus, nulla enim est in eis deletio spiritus. Si secundo modo sic dico quod cadit imo cecidit magna obliuio, quia obliti sunt sue salutis, obliti beneficorum dei, quia cum uertuntur ad mala inhabiles sunt ad recollenda bona, hoc cecidit quod obliti sunt, et sic procedunt due prime rationes, prima que sumpta est a stulticia, secunda que sumpta est ab imagine deformata, nam procedit hac uia, Ad illud quod obicitur quod intelligentia cadit in tempore, ubi quod cadit in tempore, extenso nomine temporis, non potest esse motus primi mobilis mensura, quia nec demonum esse nec intelligere pendet ex illo. Tamen aliter potest dici quod quibus actus

cadat sub tempore uel in tempe. nō tamen actus ut habitus. q̄a habet modū substantie in qua non habet uariationem. et ideo si cut substantia demonū non corrūpitur nec sene ſcit in tempe nec habitus. ita etiam nec act⁹ ſit habitus. et talis eſt intent⁹ ſpeciei. Et p hoc p̄ aliud. q̄a non eſt ſimile de intelligere et obliuiſci. q̄a intelligere non tā ē actus naturalis q̄s etiaſ iſormis uolūtati. Et ſiſr errare ſiue ſpēs tenere uel admittere eſt ex potentia uel impotētia naturali. Prima rō illa non ualeat. cum memoria habeat naturā ſpeculārē ſiue ſpeculi. intelligētia naturā luminōſā ſiue luminis. et āgel⁹ plus h̄z de natura ſpeculi et de potētia recipiendi q̄s d̄ natura luminis. illa enī in ſolo dō eſt potēſſime. uel in his qui ſunt deſormes p̄ gloriā. ideo non ualeat nec eſt ſimile. magis enī pōt in tenendo ſpēm q̄s in recte iudicādo. aliqua enī ſunt ſupra iuditiū angeli. non ſic eſt de tentione ſpēi. Ad illud q̄ obicitur q̄ oppoſita ſunt nata fieri circa idem. uerum ē niſi aliter naturalit̄ inſit. et natura angeli poſſibilis ſit ad receptōez p̄ naturā. ad delectōez uero nime. Ad illud q̄ obicitur q̄ ſol⁹ deus eſt maior mente hūana. dō q̄ uerū eſt q̄ntum ad rōez p̄ficiendi. tam q̄a mens hūana ex iunctione cū corpe terreſtri aliq̄s cōtrahit p̄prietates et defectus deprimentes. q̄ntum ad hoc eſt inferior mente angelica. et ideo ſicut mens hūana impeditur ab actu aliſideratione p̄pter deſiſſionē corpis. ita etiaſ pellitur obliuiſci. Intellectus aut angelicus ſemp eſt in actu intelligendi. et ideo non eſt mirum ſi memoria ſemp eſt in actu oſeruandi. Et ſic patent obiecta.

Quercio queritur vtrū in demonibus ſit p̄cognitio quo ad futura. Et q̄ ſic uidetur p̄ ſiſſe. q̄a aſtronomi et mathematici per curſum aſtroz p̄cognoſcūt et dicūt multa futura. et uidemus q̄ i multis uera dicūt ergo ſi maior eſt intelligētia et cognitō in demonibus. uidetur q̄. Itē hoc oīdī ab effectu. q̄a iſti magi et dīni p̄ pacta cū demonibus multa uera p̄dicunt. et non poſſūt niſi ſi reuelatōne demonū. ergo uidetur q̄ ipſi futura p̄cognoſcant. Item uidetur hoc a

minori. q̄a intellectus agens in ſomniis et in extaſi multa uera et futura p̄dicet. ſicut p̄s quia frequenter ſomniamus q̄o euenit nobis poſt longa tempe. ſz demones ſūt oīno abſtracti a ſenſibus. ergo q̄. Item rōne uidetur. q̄a anima quodāmo eſt oīa. quia in ea eſt quo eſt oīa fieri q̄ntū eſt ex pte intellectus poſſibilis. et q̄ntū eſt ex pte intellectus agentis eſt in ea quo eſt oīa facere. ergo ſi intellectus agens eſſet liber. uel poſſibilis reductus ad actū p̄ agentem. tūc nō ſolum eſſz in potentia ad p̄cognoſcendū futura ſed etiam in actu. hec eſt in demonibus q̄ creati ſunt in actualitate plene p̄cognitionis. et quorū intellectus agens ē liber a corpe. ergo q̄. Sed cōtra. q̄ non p̄ſciant futura p̄tingentia uidetur. q̄nto aliquid magis eſt p̄ſens alicui tanto certius eſt ei. ſz uoluntas vniuſcuſq̄s ſibi p̄ſentior eſt q̄s alii. ergo certior eſt ſibi q̄o uelle debeat q̄s alii. ſz nullus homo certitudinaliter ſcit quid debeat eras uelle et cogitare. ergo multo minus nec alia creatura q̄ntum eſt de ſe pōt ſcire.

Item oīs p̄cognitō creature pendet a re ſcietā. q̄a ſcibile non ſe habet in p̄patione ad ſcietem creatum p̄ modum poſſibilis. ſz potē⁹ p̄ modū actualis et moriui. ſz nulla p̄cognitō pendens a p̄cognoſcibili poteſt eſſe certa de re incerta. ſz futurū p̄tingens eſt res incerta ergo non poteſt certitudinaliter ab angelo p̄cognoſci. Item ſi p̄cognoſcūt futura. aut ergo ſcientia acquiſita. aut innata. ſi acquiſita. ſz hoc incipit ab exiſtentia rei. quia a re ip̄a generatur in p̄cognoſcibilitate. cum ergo res nondū ſit non poteſt p̄cognitōem eius acquirere. Si innata. ergo non poteſt ignorare aliqua eorū que futura ſunt. ergo p̄ſciant ſtatum ſuū anteq̄s caderet. q̄o ſupra improbatū eſt tanq̄s impoſſibile. ergo q̄. Itē ſi p̄ſcūt futura. ergo ſcit quis debeat vincere. vtrū ip̄e an is queſ tentat. ergo cum ip̄e refugiat uictoriam bonoz. niq̄s tentat niſi illos quos p̄ſcīt ſibi ſuccumbere. ſz alii quos tentat. ſicut patz in Job. ergo q̄.

Rñſio. dō q̄ futuroz triplex eſt genus. Quedam enī ſunt futura que habēt cauſā determinatam et infallibilem. utpote ſūt illa que attenduntur circa motū corp̄oz ſup̄o rū. in quibus ē d̄terminatō et oīs ip̄edimētū

remotō. talia possunt certitudinalit̃ sciri nō solum a deo et i deo. s; a creatura et hoc in sua causa. sicut tempus eclipsis et solium. **Q**uedam sunt que habēt causam determinatam s; tam fallibilem. utpote sunt illa q̃ sunt fm̃ inferiorem naturam. que ideo hnt causam determinatā. q̃a intentio nature mouet determinate ad unū. ideo uero fallibilem q̃a multiplex potest occurrere impedimentū. utpote ager semiatuſ si terra piguis ē. et bona dispositio superiorum corporū affert pinguem fructū. et illa possūt quodāmodo sciri et presciri. non tantū a deo s; etiā a creatura que nouit naturas rerū supior et inferiorū. non tam ita certitudinalit̃ sicut p̃dicta. **Q**uedam autem sūt que hnt causam indeterminatam et fallibilem. sicut sūt ea que sūt a uolūate nostra que indeterminata est p̃p̃ hoc q̃ ē ad opposita. fallibilis etiā q̃a possunt etiā uolenti perficere occurrere multa impedimenta. et talia non possūt certitudinalit̃ sciri ab aliqua creatura in seipsa. s; solum a deo uel per reuelatōez diuinā. **R**ō aut̃ huius est ista. q̃a cognitō creature pendet ex re. qm̃ igitur res incerta est et in se et in sua causa. ideo creatura non pōt illam certitudinalit̃ nosce aut p̃scire. diuina aut̃ cognitio non pendet a re aliqua. imo oia que nouit fm̃ modū sue ueritatis nouit. et q̃a ueritas sua est certissima certissime cognoscit et iugētia ut necessaria. et hoc melius explanatur fuit in primo libro. et sicut certissime nouit ita pōt certitudinalit̃ demonstrare et reuelare idō hec p̃cognitō futurorū. ul̃ dei ē uel a dō. et idō cū talia futura p̃dicuntur. p̃ditō dicitur diuinatō. q̃a talis est actus diuinus. et q̃a demones supbi maxime desiderāt honorari ut deus. maxime conantur oīdere hoc in se h̃re. **E**t ideo dicere q̃ demones per seipsos futura contingētia p̃sciant certitudinalit̃. hoc est eis attribuere qd̃ dei ē. idō ē ibi infidelitas. et infidelitati frequē annexa idolatria idō diuinatō ē phibita. **Q**uamuis aut̃ omnes non possint p seipsos futura contingētia scire certitudinalit̃. tñ frequē uera p̃dicūt. q̃a euentū futurorū aliquo modo presentunt **H**oc aut̃ ē quadrupliciter. sicut dicit **Aug**. in. iij. sup **Gen**. ad lram. Aut enim sensus uel ingenij acrimonia. aut multa experiētia

aut dolosa cautela. aut aliena doctria. **S**ensus acrimonia. ut qm̃ uident diligēt et cōsiderant ad quid inclinetur affectō nostra. ut que sint inducentia uel retrahētia. **E**xperientia temporū. q̃a ex talibus uidet accidere talia. **D**olosa cautela. qm̃ pponit aliquid facere. et p̃dicat qd̃ aliquid sit futurū. **A**liena doctrina. qm̃ iusto dei iudicio pmittitur addiscere ab agelis. **E**t sic patet q̃ demones futura contingētia nō possunt p̃sentire p̃babilit̃. nō possunt certitudinalit̃ p̃scire. sicut oīdūt rōnes ad hoc inducte. **A**d illō ergo qd̃ obicit oī astronomis et mathematicis q̃ frequē dicūt uera. vō q̃ hoc solū ē uicturādo siue fm̃ legē astroz. siue fm̃ diabolica uictoria. **F**m̃ legē astroz utpote qm̃ dñatur stella que habet imp̃ssionē sup diuersos hūores. disponit fm̃ hoc hominē ad diuersos mores et affectōnes. **F**m̃ diabolica uictoria ut qm̃ uolūt uin astroz ultra protēdere q̃ ad illud sup quod possunt. tūc enī nisi diabolus adesset ita frequē falsū sicut uerū diceret. nūc aut̃ cū toto auxilio dmonū frequē falsū p̃dicunt et cōcipiunt. s; tanta ē demonū astutia q̃ ita sciūt occultare fraudē suā ut oīdant errorē siue defectū fuisse in astronomo cōsiderate. nō in arte aut diabolo assistente. **I**n hoc igitur stat **R**ō. q̃ astronomi de contingētū hntibus cāz fallibilē et indeterminatā nō p̃sciūt uera nisi ex uictura. et diabolus ex maiori uictura illa p̃sentit. nō tam certitudinalit̃ p̃scit. **A**d illō ergo qd̃ obicit oī magis et diuinis q̃ dicūt uera. vō q̃ uerū ē. s; tam aliqui dicūt falsa p̃. q̃ pot̃ dicūt uerū caliter q̃ certitudinalit̃. pot̃ uictura q̃ scia. q̃ enī semel dicit futurū in uerbo domi et nō euenit. sicut in lege dicit. **S**omniator est et nō p̃pheta domi. et idō p̃cipit occidi. **A**d illō qd̃ obicitur oī somniis in q̃bus p̃ uidetur futura. vō q̃ quicqd̃ oī hoc senserit **Philo**. quoz positōes longū ēēt h̃c retere. qd̃ oī eis dicit sacra scriptura indubitan est tenēdū. **R**ep̃hēdit enī eos q̃ cōfidēt hnt in somniis. vñ **Ecc**. xxiii. Sicut p̃uenientis cor tuū fantasias patitur. nisi ab altissimo fuerit missa uisitatō. **I**deo intelligēdū q̃ quicq̃ de causis fuit sōnia. quedā contingunt ex dispositōe corpis. qdam ex sollicitudine mentis. quedā ex illusione diabolica. qdam

ex reuelatione angelica. quedaz ex usitato
ne diuina. **P**rima duo somnia sunt pſagia
eorz futuroz que habet causam in nobis. ut
somnia que contingunt ex causis corpis sūt si-
gna infirmitatis. **S**omnia que contingunt ex
solicitudine mentis sūt signa eoz ad que
facienda uel desiderada nra inclināt affectō
Alioz vō nō sūt signa dē se. imo si ad alia
applicent potⁿ pbeant occasioez errandi q̄s
pſcendi. **S**omnia uero q̄ sūt a diabolica illu-
sione nullius sūt roboris. sicut nec diuinatō
nes aurspicū. **S**omnia uero que ab angelis
bonis aut a deo sūt in nobis. signa sūt uera
Et ita ex hoc nō habetur q̄ p̄cognitō futu-
roz contingentiū aliē habeat q̄s a dō. nisi p ali
quā uicturā. **A**d illō qd obicitur. q̄ aia
quodāmodō ē oia. vō q̄ intellectus agēs nō ē
agens actu plene respectu omniū. q̄a nō ē ple-
ne agens. ⁊ itō indiget iuuari a cōgnoscibili
ad hoc q̄ fiat in actu. uel a deo qui est oīno
actus respectu omniū entīū ⁊ ueroz. **E**t q̄a
futurū contingens nō hz eē nisi indeterminatū
ideo nō pōt intellectu iuuare ad certitudinē
cōgnitōez habendā dē se. **A**d illō ergo qd
obicitur. q̄ agens ē in actu respectu omniū
ad que possibilis ē in potentia. soluēduz ē p
intēp̄tōem non solū in homibz uerum
etiā in angelis. **Q**uedā enī sūt ad que tam
agens q̄s possibilis ē in potentia. que sūt su-
pra posse creature. **A**mo illa p̄positō nō hz
ueritatē nisi dō his tm que sūt infra posse in-
tellectus creati. respectu quoz hz intellect^o
se. ⁊ in rōne agentis ⁊ possibilis. nō autem
respectu eoz que sūt supra. **E**t sic p̄ illō.

creator videtur primo auctoritate **Dñi** in
Jo. **Pater** meus usq[ue] modo opatur. ⁊ ego
 operor. ⁊ si res pducerentur qñtū ad for-
 mam a natura. ppter hoc diceretur deus
 usq[ue] modo operari. ergo uidetur q[od] omnis
 forma sit ab ipso. ¶ Item rōne uidetur. nō
 bilius principium est forma q̄ materia. et
 magis dicit quid dominiū. ergo cum natu-
 ra non possit in minus. q̄a non potest in p-
 ductionem materie. imo est a sola creatōe
 multo fortius uidetur de forma. ¶ Itē prin-
 cipia rex sūt incorruptibilia. ut uult **Philo.**
 ergo tam materia q̄ forma. sed incorrupti-
 bile est ingenerabile. ergo tam materia q̄
 forma est ingenerabilis. ergo si produci in
 esse. hoc nō erat a natura. ⁊ solum p crea-
 tōe. ¶ Item omnis actō creature terminatur
 ad hoc aliquid. ⁊ forma nō ē hoc aliqd. er-
 go nō terminatur ad formam. ergo cū pro-
 ductō naturalis terminetur ad illud q̄ pdu-
 citur p naturam. impossibile est formam p-
 duci ab agente creato. Nec materiā hoc cō-
 stat. omne q̄ produciū fīm aliq̄ horū pdu-
 citur. ergo nihil. ¶ Item cum produciū for-
 ma. aut ex aliquo aut ex nihilo. Si ex ali-
 quo. ⁊ omne q̄ est ex aliquo habet aliquid
 sui constitutiū tanq̄ principium intrinsecū.
 ergo forma ē pposita ex materia et forma
 q̄ absurdum est. Si ex nihilo. ⁊ omne q̄
 ex nihilo creatur est a creatore. ergo nulla
 forma est ab agente creato. ¶ Item cū for-
 ma est in potentia materie. aut est in poten-
 tia in qua. aut a qua. aut ex qua. nō ex qua
 hoc pbatum est cum forma nō habeat ma-
 teriale principium ex quo cōstet. imo sit in
 simplici eētia sūstēs. ergo in qua ut a qua
 nō a qua. q̄a materie nō est agere. ergo so-
 lum in potentia ut in qua. ⁊ forma q̄ solū
 est in potētia ut in qua totalit̄ ē ab extrinseco.
 ⁊ nulla talis forma ē naturalis uel a natura.
 ergo nullū agēs creatū pōt naturale formā
 pducere. Cōtra. ois res sicut uult **Dam.**
 et **Philo.** h̄z ppriā opatōem. aliqui aliqd
 eēt ocōsum in natura. ⁊ ois opatō boni ali-
 cuius ē opatīx. aliqui est frustra. ergo ui-
 detur q[od] ois res aliqd possit pducere siue
 opari ad alicui⁹ pductōz. aut ergo materie
 aut forme. nō materie ergo forme. ¶ Itē
 vnus corruptō est cōtrariū generatō. nūq̄

enim abutitur frigus nisi p intro ductōnem caloris nec eōuerso. sz istat q agēs creatum potest abicere et corrumpere contrariū. ergo pōt se uel sibi simile inducere. **I**tem certū est q calidū calefacit. qui hoc nō nouit indiget sensu. ergo calor ignis generat calorem. ergo pari rōne qua calidum generat calidū ignis generat ignem. cū non sit minoris uirtutis. **I**tem certū ē q obiectū generat sibi similitudines in speculo. qd patz si obiectū amoneat nullo mō resulat ibi similitudo. ergo pari rōne si alit materie dispositō agens naturale pōt generare similitudines in natura. ergo **¶**. **R**ñō. vō q ad hoc de eductōne forme in cē. quadruplex fuit positō. Quidā enī posuerunt latitatōz formaz sic imponit **Anaxagore**. illō pōt dupliciter intelligi. aut q ipe ponet formas actualiter existere in materia sz nō apparere extrinsec. sicut pictura operata panno. et iste modus impossibilis ē oīno qā tūc contraria simul ponerent in eodē. alio mō potest itelligi sic. ut eētie formaz sint in materia in potentia. nō solū latentes sz exītes in potentia ut materia habeat in se seminales omniū formaz rōes sibi a primāria dīctōne inditas. et illud recordat et philosophie et sacre scripture. et p actōez agentis educeretur in actū. sz hic intellectus non fuit huius positōnis sz primus fm q expo sitores dicūt. **H**ec enī positō fuit q agens pticulare nihil agat sz tūc detegat. **A**lia fuit positō **Philo**. modernoz. q oēs forme sūt a creatore. **E**t hec positō pōt dupliciter intelligi. **U**no modo q de^o sit principalit agēs et pducēs in oīs rei eductōne. et sic ueritatem hz. **U**el ita q deus sit tota causa efficiens. et agēs pticulare nō faciat nisi materiā adaptare. ut sicut pducit aiām rōnālē ita et alias formas. et iste intellectus uidet fuisse illoz **Philo**. et ille intellectus ē impossibilis qā agēs pticulare. aut inducit aliquid aut nihil. et si nihil. ergo nihil agit. si aliqd inducit ergo uidet q aliquā efficiat dispositōez. sz qua rōe pōt in unā et in aliā quare ista positō nō est rōnabilis. **T**ertia positō est q forme naturales fere oēs admin^o corpales cuiusmōi sūt forme elemētāres et forme mixtōnis sunt in potentia materie. et p actum

agentis pticularis educitur in actus. **E**t ista est positō quā uidetur tenuisse **Philo**. et tenent cōmūit inō doctores in **Philo**so. et **r**hetores. **S**ed **A**ug^o hic duas habet uias. **N**am qdaz dicūt q huiusmōi forme sunt in materia in potētia receptiua et quodāmo actiua siue opatiua. qm materia etiā hz possibilitatem ad recipiendum. et etiā inclinātōz ad coopandum. et etiam in agēte est huiusmōi forma pducēda. sicut in principio effectiua et originali. qā oīs forma p naturā sue spēi recipit uirtutem multiplicandi se. vñō inductio forme est ab agente formam suā multiplicāte. **E**t ponūt exēplū de cādela. qñ una inflamat in multas. et ab uno obiecto flucēt multe imagies in pluribus speculis. et huiusmōi forme ut dicūt nō habent ex quo sint materialit sz ex quo originalit. et ideo nō dicunt creati. nec dicitur eē ex nihilo. illō enī creatur qd nullo mō est. sz talis forma sic pducta aliquo mō est. tum rōne agentis. tū rōne materie. **A**lia uia est q forme sūt i potentia materie. nō solum in qua et a qua aliquo mō. sz etiā ex qua. et hoc dicūt nō quia ipa essentia materie sit ex qua res pducit. sed q in ipa materia aliquid est creatum ex quo agens dum agit in ipam educit formam. nō in quā ex illo tāq ex aliquo quod sit. tāq aliq p forme pducēde. sz qā illud potest esse forma et sit forma. sicut globus rose sit rosa. **E**t illa positō ponit q in materia sint unitates omniū formaz pducēda rō naturalit. et cū pducitur nulla quidditas nulla unitas essentie inducitur de nouo. sz datur ei noua dispositō. ut qd erat in potētia fiat in actū. **D**ifferūt enī actus et potētia nō qā dicūt diuersas quidditates sz dispositōes diuersas eiusdē. nō tū sūt dispositōes accidentales sz substantiales. et hoc nō ē magis si est in potentia agentis creati. ut qd est uno mō faciat esse alio mō. **E**t hec positō inter omēs pdictas uidet esse intelligibilior et ueritati uicinior. **H**āc positōne credo esse tenendā. nō solū quia eā suadeat rō sz etiā quia confirmat **Aug**. auctoritas super **Gen**. ad lras. quā **A**ug^o allegat. q q pducunt a natura. fm rōnes seminales pducuntur. **Q**uid aut sint ille rōnes uidet in infra qñ de eis erit sermo. **S**z hāc igit positōem

sustinendam q̄ agens p̄ticulare e ducit for-
mas et inducit formas. ⁊ res naturales pro-
ducit. **E**t rōes ad hoc inducunt sūt rōcedēde.
Ad illud q̄ obicitur. q̄ deus opat usq̄
mō. v̄ q̄ uerū ē. q̄a uel p se opatur uel cū
aliis. v̄ nō argu. nō ualet. deus usq̄ mō opa-
tur. ergo agens creatum ei non coopatur.
Ad illud q̄ obicitur. q̄ nō potest in mate-
ria. v̄ q̄ nō ē simile. q̄a materiale princi-
piū nō est in alio vt in potētia cū sit de se
potētia. tūc enī potētia esset in potētia ⁊ e-
ducere potētia d potētia. q̄ nō est intel-
ligibile. sicut ē in forma vt uisum est. ⁊ idō
nō est simile. Potest etiā sumi rō ex parte
agentis. q̄a pductō creature cū sit agens li-
mitatū est pductō similis a simili. s̄z stat q̄
nihil agit rōne materie s̄z forme. ideo pōt
magis i formas q̄ in materiā. Ad illud
q̄ obicitur. q̄ principia rex sunt incorrupti-
bilia. illō intelligitur in vniuersali nō in p̄ti-
culari. vel intelligitur fm essentia nō fm eē
et idō forma in p̄ticulari generalē ⁊ corrupti-
tur. vel pōt dici q̄ essentia ei⁹ manet in po-
tentia post corruptiōem sicut aī generatōz.
Ad illud q̄ obicitur. q̄ actō nature ad hoc
aliquid terminat. v̄ q̄ sicut dicit Philo. pro-
prie loquendo forma non generat s̄z p̄posi-
tū. cum enī pducitur forma nō pducit in se
s̄z ut in materia. ⁊ sic facit p̄positū ⁊ ad illō
terminatur generatō. nihilominus generatō
uel pductō naturalis respicit p̄positū prin-
cipaliter gratia forme. Ad illud q̄ obicitur.
vt ex aliquo aut ex nihilo. v̄ q̄ fm
tertia p̄positōez forme pducunt ex aliquo
s̄z nō ex aliquo naturalit̄ vt constitutē. s̄z ex
aliquo originaliter. vel fm tertiā opinionem
fuit ex aliquo. nō q̄ ex dicat ptem. s̄z dicit
q̄ substantialitatē. sicut rosa ex globo. quia
globus sit rosa. ⁊ p hoc p̄z ultimū. Cōcedo
enim q̄ forme naturales sūt in materia cū
tum ad potētia ⁊ in qua ⁊ ex qua fm pre-
dictū modū. Et si tu obicias. q̄ materia nō
agit nec constituit. v̄ q̄ essentia materie for-
mā se h̄z p modum recepti. s̄z semariū in-
ditū se h̄z quodāmodū p modū actiui. quodā-
mō p modum passiui. quoniā coopat agēt
et nihilominus ipm uariat ab una disposi-
tione in aliam. ut dictum est. Nec igitur est
summa p̄positōis. q̄ agens creatum nullam

quidditatem nec substantialem nec acciden-
tale oīno pducit. s̄z exītem sub una dispo-
sitōe facit esse sub alia.

Secundo queritur vtrū ueracius
formarū inductio possit esse a
spū maligno. Et q̄ sic uidetur
primo Auctoritate sacre scri-
pture. **E**xo. vij. dicit. fecerūt malefici s̄r.
s̄z stat q̄ uirga Moysi conuersa fuit in ue-
rū draconem. alioqui nō eēt uerū miraculū.
si ergo malefici similis fecerūt ⁊ hoc nō nisi
uirtute demonū. ergo demones ueros ser-
pentes de uirgis possūt facere. ergo ueras
formas inducere. Item in **Glo.** habetur
ibidez. Demones discurrūt p mūdū ⁊ subi-
to semia afferūt. sic q̄ nouas rex spēs pdu-
cūt. ex hoc p̄z q̄ spēs siue formarū inductō
sit a spū maligno. Item maior est p̄tās
demonū q̄z hominū p artificii. s̄z hoies me-
diātē arte alchimie diuersoz metalloz spe-
cies faciūt. ergo multo fortius hoc dmones
possunt. Item q̄ subiacet potentie infe-
riori subiacet superiori. s̄z potētia demonū p
naturā superior est potētia rerū naturalū. q̄a
dicit **Iob. xl.** nō est p̄tās sup terrā q̄ ei pos-
sit opari. si ergo natura inferior ueras ⁊ no-
uas spēs pōt inducere ⁊ inducit. ergo ⁊ po-
tentia demonū. Item forme fm semiales
rōnes latent in materia. vt habet in **lra.** et
p̄determinatū ē supra. ⁊ ad hoc q̄ fiat i actu
nō indigent nisi extrinseco adiutorio. si er-
go diabol⁹ scit modum educēdi. ⁊ posse h̄z
ad adiūtiū. ergo ueras formas pōt indu-
cere. Item ordo unitatis ē vt supiora p
naturā influāt i inferiora. sicut p̄z q̄ celestia
influūt in hec inferiora. s̄z spūalia sunt mul-
to supiora respectu corpaliū. corpalia respe-
ctu corpaliū. ergo si corpale a dō pōt influe-
re in corpale q̄ sua influentia ⁊ uirtute et
actōe educit formā de potētia in actū. sicut
p̄z tam in actōne elemētōz q̄z corporoz cele-
stiu. ergo multo fortius pōt hoc spūs. siue
bonus siue malus. **Cōtra. Exo. vij.** Ab-
sorbuīt uirga moysi uirgas magoz. q̄ ex-
ponēs **Aug.** ait. ⁊ habetur in **Glo.** Moysi
uirga absorbuīt uirgas nō dracones. absor-
bere enī potuit q̄ erāt nō q̄ nō crāt. ergo
uirge que uidebant uerse in dracones crāt

virge non uerse in serpentes. **N** ergo demones tunc operati sunt ita excellent ut potuerunt. uidetur quod spiritus reus non possint transmutare uel educere. **I**tem. **ij.** **Thimo.** **ij.** dicitur quod manifestatio antichristi erit in signis et prodigiis mendacibus secundum operationem sathane. **E**t ergo mendacia erunt prodigia et signa. ergo non uere faciet quod uidebitur facere. sed tunc maxime operabitur diabolus secundum posse suum. ergo non potest ueras formas inducere. **I**tem super illud. **Immissiones per angelos malos.** **Clo.** **Aug.** **E**a que mirabiliter in creaturis sunt attribuere malis angelis non audemus. sed subito de uirgis facere ueros serpentes est miraculum. quia contra solitum nature cursum. ergo hoc non potest malus angelus. **I**tem ratione uidetur hoc ipsum sic. **O**mnis quod dat alteri spiritum et actum est ens actu respectu eius quod datur. hoc probat **Philos.** et dicit in **vij.** **prie philosopho.** **N**ihil enim dat quod non habet. sed angelus malus nec genere nec specie uenit cum istis rebus corporalibus. ergo non potest ei formas et species dare. **I**tem in productione siue transmutatione reus naturalium angelus operatur. aut ergo naturaliter aut artificialiter. **S**i naturaliter cum natura sit uis insita rebus sibi ex similibus preceps. tunc faceret angelos. **S**i artificialiter. sed quod est ab operante artificialiter est artificialium. ergo forme quas inducit sunt artificiales. sed asinus artificialis non est asinus uere sed equiuoce. et similiter man? et similia. ergo nunquam inducit ueras formas. **I**tem si inducit ueras formas. ergo facit uera miracula. ergo miracula non attestant diuine potentie ergo non sunt in robur fidei christiane. **S**i dicas quod differunt ab istis. queritur quomodo differunt. et quomodo hec possunt discerni. **R**espondeo. ad predictum intelligendum. **N**otandum est quod quando queritur utrum demon possit inducere formas ueras et aut transmutare de forma in formam. non est questio de forma artificiali. quia planum est quod possunt imagines et figuras facere sicut homo. sed de formis naturalibus utrum. scilicet possint uerum serpente et ueram ranam producere. et sic de aliis. **A**d hac questionem autem respondendum est per distinctionem. quando quod demon formam inducit dupliciter potest intelligi. aut quod uirtute propria. aut quod uirtute aliena. et si intelligatur quod inducat uirtute propria. et sic absque dubio falsum est. hoc

dicunt **Aug.** si intelligatur quod uirtute aliena. sed per uirtute reus naturalium quas coniungit ad inimicem sic potest. **S**icut est exemplum in agricola qui segetes mediante semine iacto. et terra germinante. et aqua irrigante fructificare facit. et hoc est uirtute aliena. uirtute autem propria generat simile. **R**espondeo huius est. quia forma naturalis non producit nisi a conditore nature. uel a natura condita operante per modum nature. et ideo reus naturalis uirtute sibi indita producit. sed operando in agricultura operatur ut artifex. et ideo naturam potest expedire et adiuuare. sed reus nature non potest producere. **D**icens igitur quod maligni spiritus possunt formas artificiales inducere per uirtute propriam. et formas naturales per uirtute alienam. **P**er proprias autem non possunt. et ratio huius est. quia operantur per modum artis in hoc. et non per modum nature. **U**nde sicut natura non producit formas artificiales. sic nec ars formas naturales. **S**i queratur ratio huius. **D**ico quod est limitatio potentie agentis ad talem et talem effectum. secundum dispositionem dei et primariam ordinationem causarum. **R**ursus si queramus rationem quare sic deus disposuit. **D**ico quod ordo sapientie hoc requirit. cum enim sit triplex agens scilicet deus. natura. et intelligentia. ista sunt agentia ordinata. ita quod primum presupponit a secundo et secundum presupponit a tertio. deus enim operatur ex nihilo. natura uero non facit ex nihilo. sed ex ente in potentia. ars presupponit operatur nature. et operatur super ens completum. non enim facit lapides sed domum de lapidibus. **U**nde sicut natura non potest anticipare operationes dei que est de nihilo producere. sic nec ars operationes nature. **S**ed tunc queres quare non est e contrario ut ars precedat naturam. **R**espondeo quod operatio naturalis per naturam prius est in eodem quod operatio artis. **E**t propterea alia ratio est. quia agens per naturam producit sibi simile secundum ueritatem. sed agens secundum artem similem solum secundum spiritum uel ideam uel exemplar. quia ergo in productionem naturalem siue forme naturalis agens aliquid importatur passio. et nihil importat aliquid nisi illo respectu cuius est in actu secundum ueritatem. ideo formas illas in potentia in actu educere non potest. nisi quod agit per modum nature. in artibus autem nihil importat agens passio sed aufert uel mutat secundum locum. sicut per in forma compositionis et figura incisionis. **E**t hinc est quod agens per artem non potest uirtute propria formas

naturales pducere nisi ille solus qui ē actus
plenus et pfectus respectu omnium. taz i co-
gnoscendo q̄s opando. s. solus deus. Dica-
mus igit breuiter q̄ has formas de quib⁹ loq̄-
tur. demones possunt uere trāsmutare. nō
tamen uirtute sua s; nature. Verū tān sunt
ministri nō principales agentes. q̄a si eēnt
principales agentes cū nō pducant. p ose-
quens noie et sp̄e pducerent sicut creator
et ita eēnt creatores. q̄d Aug. negat exp̄sse
Unō tres rōnes prime uerz cōcludūt. qm nō
p̄bant q̄ faciant uirtute sua sed uirtute se-
minū adductoz. Ad illō q̄d ostendit. q̄
uirtute p̄pria q̄a potentia eius excellētior.
vō q̄ illa p̄posito non habet ueritatez nisi
de uirtute q̄ p omnem modū est sup̄ior. uel
si in aliis habet locū. oportet intelligi i his
ad quem vtrāq; uirtus habet similit̄ ordia-
ri. aliter potest esse falsum. homo enim po-
tentior est asino. non tamen potest genera-
re asinus sicut asinus facit. q̄a uirtus ei⁹ nō
est ad hoc. similiter intellige in p̄posito.
Ad illō q̄d obicit. q̄ forme sunt in mate-
ria semialiter. vō q̄ illa rō seminalis ualde
remota ē ab actu p̄pleto. nec potest ad actū
reduci nisi multa adimiculat̄ia habeat. ex
quoz influentia sibi i nature sue ueniente
p̄ficiat quousq; in actum pueniat. talis nō
est influentia sp̄us p̄p̄t discōuenientiam in
forma et natura. Influentia enim potest ad
motū localem i regimen nō ad generatōes
Ad illō q̄d obicit. q̄ sp̄ualia influāt i cor-
palia et sup̄iora in inferiora. vō q̄ influunt
fm p̄portōnem unū ad alterz. i fm q̄ ope-
tit nature suscipiētis. alit̄ enī influit sol alit̄
angelus. sol potest influere formalem p̄pri-
etatem cōmunicando. s. lucem i calorem. an-
gelus non sic potest influere in corpalia sed
solum localiter mutādo. non ad formā sed
ad situz. cū non habeat uenientia in forma
et natura. Ad illud q̄d obicit. nihil uere
faciūt primo p uirgas magoz. vō q̄ uerit-
tas est q̄ glofe uident sibi obuiare ibidem.
Verū tamen hoc magis sonat q̄ ueros ser-
pentes fecerunt. et denominat ibi serpētes
a materia p̄existente. sicut serpētem moysi
uocat uirgā licet uerus esset serpens. sic et
de aliis intelligendū. Ad illō q̄d obicitur
q̄ antexps faciet signa mēdacia. vō q̄ illō

Intelligitur non q̄a non faciet aliqua signa
ueracia fm trāsmutatōes formaz. sed nō
erunt ueracia habendo aspectū ad finem si
ue ad intentōes. q̄a ad hoc faciet ut menda-
ciū i falsum p̄suadeat. Ad illō q̄d obicit
de glo. Aug. vō q̄ Aug. non negat qui ali-
qd possit demonibus attribui. s; q̄ nō oia
sunt eis tribuenda. imo quedā attribuūtur
bonis angelis. Ad duas sequentes rōes
nō oportet Rēdere. vōz enī cōcludunt. s. q̄
angelus p̄pria uirtute nō pōt formas natu-
rales trāsmutare siue inducere. uel educe-
re de potentia in actū. Ad illud q̄d ultio
querit. qualitercūq; educat si educit uere fa-
cit miracula. ergo miracula sunt signa falli-
bilis. ergo non sunt efficacia nostre fidei te-
stimonia. vō ad hoc q̄ et si sint uera opa nō
tamen sūt uera miracula. qm miracula non
sūt p uim nature s; p uim supra naturā q̄ ē
agentis primi. sūt enī supra facultatem na-
ture. et ideo attestātur oipotentie facientis.
Sed opa q̄ faciūt demones et si miracula ui-
deant q̄a sūt in tempe ip̄ceptibili. nō tñ sūt
uera miracula. quia sūt ui nature. Et si ta-
obicias q̄ natura nō pōt ita cito opari. vō
q̄ uerz est de hac natura p se. sed talis pōt
esse adiuta et cōsita rebus uenientibus ut
q̄si repente p̄p̄at in effectum. sicut p̄z de
generatōe ranaz. quas de quibsdā solus in
modico tempe nasci cōtingit. Si aut̄ queras
quō discernat huius miracula. vō q̄ i si cō-
ueniūt in materia differūt tñ ex pte p̄cipa-
lis agentis. et ex pte mistri. et ex pte finis.
et ex pte facti. Ex pte p̄cipalis agentis. nā
in miraculis diuinis opatur agens potentie
infinite et supra naturā. in miraculis demo-
nū opatur uirtus nature multipliciter adiuta
p alias naturas. Ex pte mistri. nā dei mira-
cula sūt p publicā iusticiā fm ueritatem ul
fm apparētā. sed miracula demonū sūt p
priuatos tractus et qdā archana. et hoc ē
q̄d dicit Aug. q̄ boni faciūt miracula p pub-
licā iusticiā. hoc ē p fidem uerā q̄ uere iusti-
ficat. quā ueritas oibus p̄dicat. mali xpiani
p signa pure iusticie. q̄a fidem hñt et uidēt
hñe opa. s; magi p priuatos tractus. et hoc
est quod dicitur in Exo. Per incantatōes
et archana qdā. huius signū est. q̄a ibi sunt
tenebray opa. q̄a qui male agit odit lucem

Ex pre finis naturaliter differunt. q̄a miracula dei sunt ad utilitatem et diuinā gloriā. sed magor̄ ad deceptōem et ad gloriā uanā et excellentiā. vñd̄ sūt q̄si inuiliā. Differunt etiam ex pre facti. q̄a demones faciunt huiusmōi uiliā et inuiliā. miracula uero diuina ualde p̄ necessaria et utilia. vñd̄ demones maxime faciūt ranas et serpentes. q̄a hec ō facili pducūtur opatōe nature. et quia diuino iudicō magis pmittunt ad priorē facti memoriā. Vñd̄ sic deus impat̄ potentiā et astutiā diabolicā. ut sic patiat̄ eū puerse imitari. ut in ip̄a imitatōe possit seducere malos iuxta eor̄ merita mala. possit etiam am̄ dephendi a bonis. et ut fides simul cū miraculis habeat locū. si enī solus deus et eius serui miracula facerēt. quis non credidisset in deum miraculis opulsum. Nūc aut̄ cum magi faciūt et boni faciunt. qui diuinū illūstrant. ut inter hoc possint discernere puerā miracula adinuātur. et p̄ demonū miracula adiuti exercent et pbantur.

Quēro queritur vtr̄ aliquis possit uti misterio demonū in faciēdis huiusmōi miracul̄ absq̄ pctō. Et q̄ non uidet̄. nō pōt a demonib⁹ requiri cōsiliū absq̄ pctō. ergo nec recipi misterium siue cōsiliū. prima pbat̄ auctoritate et exemplo. aucto. q̄a *Leui. xx.* p̄cipitur occidi qui cōsuecunt magos et ariolos. Exemplo pbat̄ ex. *iii.* *Regū. j.* vbi rephenditur et punitur rex israhel qui misit ad cōsulēdū deū acharon. *Itē Aug.* de doctrina xp̄iana. dicit diuinatōes eē dā nādas et fugiēdas. q̄a ibi intercidūt pacta demonū. si ergo plus ē facere q̄ dicere. et p̄mū nō ē sine pactōnibus damnabilib⁹. ergo nec scōuz. *Itē diabol⁹ ē dolosus.* et cōstat nobis q̄ nulluz diligit nisi in malum suū. et ut ip̄m puerat. ergo qui suscipit ab eo obsequiū cōmittit se discrimi. et oīs tal̄ peccat mortaliter. ergo *re.* *Itē diabolus ē inimicus Jesu xp̄i et dei.* ergo qui suscipit ab eo auxiliū uel facit cōmerciū. cū nulla sit uentō xp̄i ad belial efficitur xp̄i inimicus. s̄ hoc nō pōt eē sine pctō. ergo *re.* *Cōtra.* hoc uidet̄ aucto. *Apost.* tradebat icorrigibiles sathane i iteritū carnis. sicut *p̄. j.* *Cor. v.*

ergo utebatur misterio demonū ad implendam iusticiam. ergo pari rōe pōt hō q̄ indiget uti eo ad alia obsequia. *Itē* si indigeo epula nō tātū a bono. s̄ etiā a pctōre et impio possū accipere et petere. ergo si indigeo pane et uino possū hoc petere a dōmō ut p̄curet. si nō adest homo qui statim tribuat. *Itē* a malo seruo pōt quis exigere seruitiū et recipe. ergo si aliq̄s sanctus diabolū supauit pōt ei licite impare. et eius obsequiū in creaturis trāsmutandis accipere. *Itē* esto q̄ huiusmōi artes solis caracteribus exerceant sine imolatōibus et aliis cōmerciis. uidetur q̄ ibi nullū sit pctm. quia illi carecteres aut hnt̄ aliquā uirtutem opelendi aut nullam. si nulla. ergo demones nihil faciūt. si aliqua. s̄ oīs uirtus est a deo. et uti aliquo ad id ad qd̄ est. nō est pctm. ergo uidetur q̄ miracula illa demonū pnt̄ exerceri absq̄ pctō. *Itē* si aliquis suscipiat obsequiū demonis in his que expediūt sibi siue in miraculis siue in aliis bene sciens q̄ntum potest. in quo peccat. uidetur q̄ i nullo q̄a in fide non peccat. quia nihil credit diuinitus esse in diabolo non peccat. ergo nullo mō ut uidetur. *Itē* si ego amississem lib̄rū meū non esset pctm si requirerē a quo cūq̄ q̄ sciret ubi esset. ergo si aliquis amissis cappaz et ego scio bene q̄ diabolus pōt nosce. uidetur q̄ illō saltem sine pctō possit fieri. Queritur ergo vtr̄ huiusmodi artes uel diuinatōes possint esse absq̄ peccato. *R̄sio.* vñd̄ q̄ huiusmodi artes magice siue diuinatōes non possūt esse absq̄ peccato. nec potest a diabolo requiri cōsiliū uel etiā auxiliū siue misterium absq̄ pctō. nisi fortassis in hoc casu vbi deus diabolū subiceret homi iusto suo iuditio. sicut de aliquib⁹ uiris sanctis audiui narrari. Voluntario autē cōmercio non potest sine pctō. aut enī ē ibi peccatū infidelitatis. vtpote si dōmō credendo attribuat diabolo dominii aliq̄d. aut est ibi pctm idolatrie. vtpote in oblatōibus et sacrificiis. aut inobedientie saltem. q̄a facit cōtra phibitōem diuinā et ecclesie. Rō aut̄ huius phibitōnis est. q̄a talis peccat in seipm̄ dum se cōmittit discrimini. peccat in ecclesiā dū h̄z cōmerciū cū illo qui est oīno precifus et ecclesie aduersarius. peccat in

maiestatem diuinam dñi recurrit ad diabolum .
quasi nō sit omnipotens et non sufficiens et be-
nignus deus xpianoy. et ideo phibitum est
et sine pctō fieri nō pōt. unde cedende sūt
rōnes ad hoc inducte. ¶ Ad illō ergo quod
obicitur. q. paulus utebat misterio diaboli-
co in puniēdo malos. dici pōt q. hoc nō erat
diabolico mēto. s. magis diuino iudicio. et
ipsius Apli impio cui subiciebant spūs ma-
ligni. nō cōfederabant sicut magis et diuinis.
¶ Vel q. illō tradere non erat aliud q. ex-
ponere nexatōni demonū. ¶ Ad illō quod
obicitur de epula quā possū accipe ab ipio.
vō q. non est simile duplici de causa. primū
quidē q. si membrū nō sit actualit unitū
non tam est membrū oīno psum sicut de-
monum. et possunt recipi et impendi ex
charitate pietatis officia. non sic ē de diabo-
lo et āgelis et quoy certa ē damnatō. An-
plius epula quā hz impius tēpe necessitatis
est iuri iusti. ergo iuri iustus cum exigit eaz
et recipit qd suū est accipit. et ideo iuste facit
non sic de misterio diaboli in faciēdis mi-
raculis. nūq. enī diabolicis miraculis uel pfi-
diis indigemus. q. aut dñs subuenit per se
uel p angelū suū. aut p pxiū nrm. aut tri-
buit patientie meritū. ¶ Ad illō q. diabolus
est seruus. vō q. eius seruitiū et misterii nō
est ad hoc deputatū a deo nisi fiat speciali
priuilegio. s. pōt deputatus ad tentandū
et exercendū. et sic seruit licet intendat ex-
pugnare. q. de malo suo deus facit bonum
nrm. ¶ Ad illō q. querit q. pctm sit i ca-
racteribus. vō q. magnū pctm est. quia ad
hoc fuit. s. ad misterii demonū iplorandū.
qd nō licet. et ideo malo sine fit. Qd autē
querit. aut hnt uirtutes aut nō. vō q. ex se
nō habent uirtutem s. solū ex diabolica pa-
ctōne. sic enī pepigit diabolus cū illis q. fue-
rūt ei familiatōres q. talia signa recogno-
sceret. et ad talia se pntem offert. ostēdit
autem p illa se cogi ut ostendat aliqd ueri-
tatis esse i huiusmōi artib. in qbus sūt mul-
ta nephanda. p que abducit hō et a fide et a
cultu dei. Unde nullo mō credendū est q. ta-
les characteres aliquid possint maxime sup
spūm nisi ex pactōne eoy. et ideo oia talia
carnia uana sūt et pntiosa. nec facit diabo-
lus. q. in illis olectet. s. infidelitate faciētū.

¶ Ad illud qd querit in quo est peccatuz.
vō q. si aliquis hoc faciat non credens eos
habere posse nec offerēs quicq. peccat pec-
cato inobedientie et pctō moy. q. ex hac
ipā inuocatōne demonū facit otumeliā deo
suo et xpiano. et dum iūgit se scismatico et
mendaci se piculo mittit. s. uix aut nūq.
ex hoc solo diabolo satisfacit. nisi aliqua in-
fidelitas uel idolatria imisceat. Sicut enī ad
diuina miracula plurimū facit fides recta.
sicut sonant euāgelia. sic ad demonū mira-
cula multū facit fides puerfa. qm diabolus
puerfus imitator est dei. ¶ Ad illō quod
querit q. pctm sit querere de pntibus. vō
q. pctm est. q. tra phibitōes et phibitum
est pdictis de causis. potissima tam causa ē
q. ipse mendax ē et pater eius. et frequen-
tissime ueris imiscet falsa. et ideo piculū ma-
gnū est credere sibi. q. posset homiem de
facili inducere in errores. et dicere q. ille hz
rem q. nō habz si uideret p hoc posse oriri
mala. et q. etiā ad se allicit p eius reuela-
tōnes ad suam societate q. pntiosa ē ualde.
et qm desiderat diabolus ut decipiat. ideo
ut homies minus cūeāt in suis diuinatōni-
bus qdaz honesta pntendit. utpote q. pue-
ro uirgini suas diuinatōes ostendit. eū tam
in occultis ad turpissima incitet. et ideo dicit
Aug. iii. sup Gen. ad lram in fine. Sono
xpiano siue mathematici siue qlbet impie
diuinātes maxime uera dicētes. cauēdi sūt
ne cōsortio demonioy aīam deceptaz pacto
quodā societatis irretiat. Et sic p. p. totū.

¶ In pre ista sunt dubitatōes cir-
ca lram. Et queritur primo de
illa diuisione quā ponit Isido.
in tria membra. cū dicit q. omo-
nes triplici scientie acumie uigēt. uidet enī
diminute pcedere. q. Aug. sup Gen. iii.
quattuor modos etiā ponit quos Aug. in-
ducit in lra. ¶ Item uidet supflua. Philo.
enī non ponit nisi duos modos. dicit enī q.
oīne qd quis nouit. discens uel inuenies no-
uit. Rñs. vō q. diffinitō Isidori sufficiēs ē
et cōsona uerbis Aug. Sufficiētia aut p. sic.
Oīne enī qd oīmones sciūt. aut cōgnitōe in-
nata. et sic dicunt scire acuminē sensus. aut

cognitōe acquisita. sed cognitō acquisita
 potest esse duplici. aut de rebus q̄ subsunt
 rōni. et hec p̄ expientia addiscuntur. aut de
 rebus q̄ sunt supra. et hec est p̄ reuelatōez
 supior spūm. ¶ Qd̄ ergo obicit v̄ Aug.
 v̄ q̄ duo modi reducuntur ad unū. et iterū
 Aug. magis assignat modos p̄dicendi fu-
 tura q̄ cognoscendi. Philo. aut loquitur de
 cognitōe acquisita. vel si generalit̄ de om̄i
 tunc sub inuētōe cōphendit sensus acūmē et
 expientia tempoz. ¶ Item q̄ritur de hoc
 qd̄ dicit. q̄ demones aliqua cognoscūt a san-
 ctis angelis q̄ ab omnipotenti deo discūt insu-
 eius sibi reuelantib⁹. ¶ Contra demones
 sūt inimici dei et angeloz. si ergo ab inimi-
 cis abscondenda sūt secreta cōsilia. ergo uide-
 tur q̄ deus eis nūq̄ reuelari faciat. ¶ Itēz
 ipi sunt in tenebris damnatōis. ergo cū nō
 sint idonei ad grām. et reuelatō sit cognitio
 grē non nature. uidet q̄ nullo mō fiat ipis
 demonibus. ¶ Rñō. v̄ q̄ p̄ uero habēdū
 est qd̄ dicit Iudo. et Aug. q̄ aliqua p̄sciūt
 reuelatōe supnoy spūz. cuius reuelatōis
 attendendus ē finis et modus. finis q̄a mi-
 rabilis sapientia p̄ iūicātes sibi implet uo-
 luntatem suā. v̄ sicut reuelatō somni de
 exaltatōe ioseph facta insidiātib⁹ fm̄ mi-
 rabilez dei dispositōz fecit ad ei⁹ impletōz.
 licet fm̄ intentōes illoz eēt ad impediē-
 dū. sic deus aliqua oñdit p̄ angelos suos de
 monib⁹. vt dū illi obuiat aliqd̄ ualde decēs
 et opetens ordinatissime implet et eliciat. Et
 ex hoc p̄z primū. q̄a nō ē simile. hūanū enī
 cōsiliū pōt irritari nō tam diu. Attendend⁹
 est etiāz modus. duplici enī mō fit reuelatō.
 aliqñ mentis illustratōe. sicut fiebat sanctis
 p̄phetis. et hec ē grē. aliqñ uero sola p̄ditō
 ne sicut hō reuelat aliquādo uolūtates suā.
 et hec non ē grē. aliquo mō perficientis uel
 eleuantis naturā. S̄z pōt esse opus miseri-
 cordie si illō ordinetur ad bonū eius cui p̄-
 dicitur. uel iusticie si ordinetur ad punitōem
 alicuius mali. utpote si ad fallendū fallaces
 uel utriusq̄ si simul ad utrūq̄. et ita est q̄si
 semp. q̄a huiusmōi futura p̄dicuntur cōmoni-
 bus et p̄mittuntur miracula fieri ab eis. vt bo-
 ni talia paruipendant in quibus se uident a
 damnatis et miseris superari. et mali et falla-
 ces p̄ficient in peius errantes. et in errores

mittentes occulto dei iudicio. tamē iudicio
 iusto. v̄ nō ualde stultū est desiderare facere
 miracula ut p̄scire futura. et q̄si magna hec
 reputare. cum inimicos dei in his uideam⁹
 abundare. ¶ Item queritur de hoc qd̄ dicit.
 q̄ angeli non sūt creatores q̄a nō opantur
 nisi exterius. S̄z v̄tra. hui⁹ nō uidetur ratō
 q̄a si solus creator opatur iterius. tūc ergo
 natura nihil p̄ducit. ¶ Itē creare ē p̄ducere
 aliqd̄ de nihilo. sed si demon p̄pria uirtute
 extraheret semen de potentia in actū. non
 de nihilo faceret. ergo non esset creator.
 ¶ Rñō. v̄ q̄ quedā est uirt⁹ q̄ in p̄ductō-
 ne rex solū opatur exterius. quedā q̄ p̄fecte
 opatur iterius. quedā p̄im iterius p̄im
 exterius. uirtus artificis solū exterius opa-
 tur. amouendo siue iūgendo et applicando
 unā naturā cum alia. uirtus dei opatur p̄-
 fecte iterius. q̄a ipa primordialia semina que
 sunt intima p̄ducit. uirtus uero q̄ p̄im inte-
 rius p̄im exterius est uirtus nature q̄ exte-
 rius est respectu rōnū semialū. s̄z inter⁹ re-
 spectu p̄ducendoy ex ipis. natura enī dum
 opatur imittit uirtutem suā usq̄ ad intima
 passi. et in illa immissione ipam eētiaz sicut
 que erat in potentia icōpleta non p̄ducit. s̄z
 p̄ductā a deo supponit. ipam tam adiuuan-
 do ad actū p̄fectū adducit. solus igit̄ ille pōt
 seminales illas rōnes facere qui pōt creare.
 qm̄ ipse non sunt ex aliis s̄z ex nihilo. et ex
 ipis sūt oia que naturaliter p̄ducuntur. igit̄
 nec pater est creator filii. nec agricola sege-
 tum. q̄a licet pater opetur iterius sicut na-
 tura. tamē opatur exterius et circa aliqd̄. et
 ex aliquo non ex nihilo. licet non opetur a
 deo exterius sicut agricola. opatō aut̄ dmo
 nū magis est similis opatōni agricole q̄ pa-
 terne. ¶ Item queritur de hoc qd̄ dicit. Si
 cut mentem nr̄am non potest formare nisi
 deus etc. si ergo hoc uerū est. tunc sicut grā
 est a deo nullo modo a natura uel potentia
 creata. uidetur q̄ similis omnis alia forma
 sit a solo deo. ergo agens creatū nullā for-
 mam inducit. ¶ Responso. v̄ q̄ beatus
 Aug. ualde subtiliter loquitur et ueraciter
 si quis uerba eius sane intelligat. Uult er-
 go dicere. q̄ sicut mentes nr̄am iustificatō
 formare non potest nisi deus. q̄a grā nō est
 ex aliquo. sed potius ex nihilo sic formatū

females rōes siue formarū primas essen-
tias solus deus potest pducere. illas enī aut
necesse est ex nihilo aut in infinitum abire.
non ergo intelligit Aug⁹. quo ad educōez
forme de potentia in actū. quā uocat actōz
quodāmodo exteriorem. s; potius quo ad
pductōem illius semialis rōis. que ē essen-
tia rei aliter se habens cum est in potentia
et in actu. ¶ Item queritur de hoc qd dicit
q; demones quedam possunt p nature sub-
tilitatem que non possunt ppter dei phibi-
tōem. Cōtra hoc est q; deus sic dedit uir-
tutes reb⁹. et sic administrat eas ut eas age-
re ppios motus sinat. sicut dicit Aug. viij.
de ciui. vñ peccare uolentes nō cohibet s;
sinit ut uolunt peccare. ergo pari rōne nō
debet angelorum potentiam cohibere.
¶ Responso. vñ q; uolūtates non cohibet
ppter legem libertatis quam eis instituit.
sed iusto iuditō de malo in peius ruere per-
mittit. sed uirtutem refrigit iuditō eq iusto
et q; opatō potentie uel frequenter in his
qui potentia abutūtur est ad alioz afflictoz
et punitōem. Qm̄ igit ois pena debet esse
iusta. si habens potentiam iniuste affligit ut
uult affligere. debet potentia opesci nō rōe
eius qui agit. s; rōne eius q; patitur. nisi al-
tissima dei iudicia aliud requirant. ¶ Qd
ergo obicitur. q; res agere ppios motus
sinit. nō intelligit q; nō opescat uirtutē per
contrarias prates. s; q; tñ sinit agere qntuz
suam iusticiam decet pmittere.

Distinctio octaua.

Olet etiam in questōe. uersari
q; supra egit ad gr̄ de ptate
demonū siue angeloz respectu
creaturaz corpaliū. Cōsequē
in hac pte agit d eoz ptate respectu hoim.
¶ Diuiditur autē hec ps in duas. In pria agit
de ptate dmonū siue angeloz sup corpora
similia hūanis. In scōa uero agit de ptate
quam hñt sup homies. infra. dist. eadē. ¶ Il-
lud quoq; cōsideratōe ¶ Prima ps habet
duas. In pria determinat qualif angeli assu-
mūt corpora. In scōa uero incidenter dubiaz
questōnem Aug. inducit. q; tangit hanc ma-
teriam. et eam determinat ibi Sed vbi deū

in corporalibus ¶ Prima pars habet duas.
In prima determinat modum per quem de-
mones habēt corpora sibi coniuncta. In scōa
vero determinat actum. ibi Et aliqñ quidē
locuti sunt ¶ Similiter scōa pars habz du-
as. In prima mouet questōnem. In scōa de-
terminat. Primū facit ibi. Sed vbi deū ho-
minibus rē. In scōa uero determinat. certa
relinquēs dubia. ibi Ceterz hic uelut nimis.

¶ Intelligentiam huius ptis trīa
querūtur circa assumptōez corpo-
rū ab āgelis tam bonis q; malis.
Primū spectat ad corpis assumpti et spūs
vniōē. Scōm ad corpis assumpti forma-
tōem. Tertiū spectat ad corpis formati et
assumpti opatōem. ¶ Circa primū querūtur
duo. Primo qritur vtz āgeli habeāt corpora
naturalit sibi unita. Scōo vtz habeant cor-
pora uolūtarie assumpta.

¶ Circa primū sic pceditur. ¶ oñditur q;
āgeli habeāt corpora sibi naturalit uni-
ta. prio aucto. Aug. viij. d. ci. dei. vbi diffini-
ens dmones dīc. dmones sūt genere aialia
māte rōalia. oīno passiua. corpe aerea. du-
rōe eterna. si ergo eadē ē natura bonoz spi-
rituū et maloz. p; ¶ Itē Gre. i. homel.
de epiphania. Judeis tāq; rōe utētib⁹ rōna-
le animal. i. āgel⁹ nūtiare debuit. s; oē ani-
mal hz corp⁹ naturalit sibi unitum. si ergo
angelus ē animal. ergo ¶ Itē Ber. Lan.
homel. iij. Liqueat oēs spūm creatū corpeo
prorsus idigere solatō. s; āgel⁹ hz oē illud
quo naturalit idigz. cū ergo sit spūs creat⁹
hz sibi corp⁹ naturalit unitū. ¶ Itē ad hoc ē
rō. qnto substantia ē nobilior tāto i potētis
ē multiplior. s; āgel⁹ ē nobilior substantia
q; aia. ergo si aia nata est uiuificare corpus
māto magis ¶ āgel⁹. s; āgel⁹ hz illō natura
lit unitū. ad qd uiuificadū naturalit ē aptus
nat⁹. ergo ¶ Itē nobiliori mō uiuit qd ui-
uit ¶ isluit nūtiā q; qd n̄ isluit. isluere enī si-
gnū pfectōis ē. ergo si āgel⁹ ē ita nobile ui-
uēs sic aia. ¶ aia pōt aliqd uiuificare. ergo ¶
āgel⁹. s; n̄ pōt uiuificare nisi corp⁹ naturalit
unitū. ergo ¶ Cōtra. Dām. diffiniēs āgelū
dīc q; āgel⁹ ē substantia itelligibil⁹ icorpea.
ergo āgel⁹ n̄ hz corp⁹. q; si habet corp⁹
sibi unitū. sic hō dīcīc corpe⁹ ita ¶ āgel⁹.